

2025

ARCHEOLOGIENOTA Vrouwstraat
te Kaprijke (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 1355

Stijn Van Lancker

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 1355

Archeologienota Vrouwstraat te Kaprijke (Oost-Vlaanderen).

STIJN VAN LANCKER

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2025
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bv. ADEDE bv is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

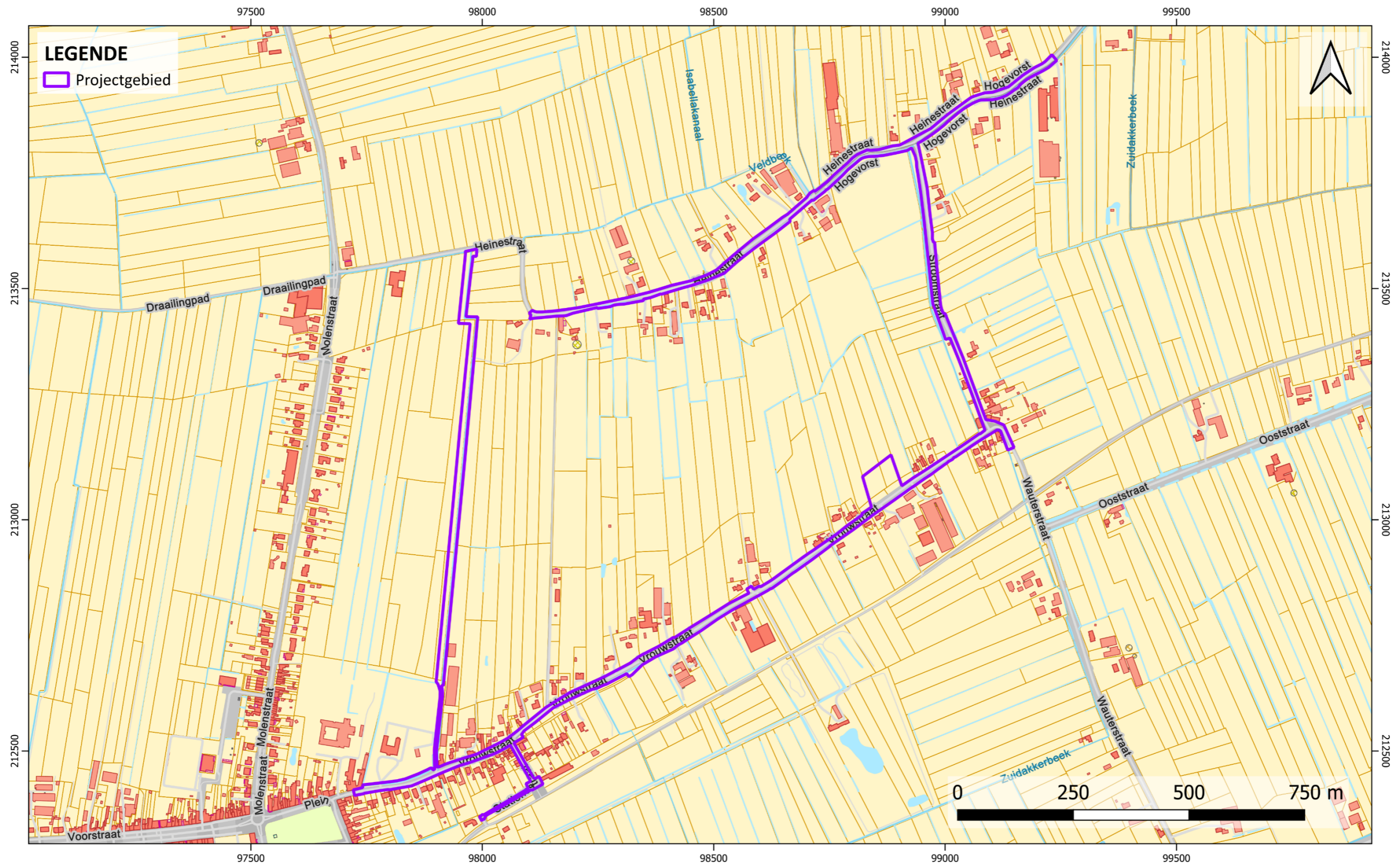
Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek.....	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis.....	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied.....	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden.....	- 13 -
2.7	Werkwijze.....	- 13 -
3	Assessmentrapport	- 22 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 22 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 25 -
3.2.1	Tertiair geologisch.....	- 25 -
3.2.2	Quartair geologisch.....	- 26 -
3.2.3	Bodem	- 27 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 27 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 29 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 30 -
3.2.3.4	Landgebruik.....	- 31 -
3.2.3.5	Gewestplan	- 32 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied.....	- 34 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 34 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 36 -
3.3.2.1	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 36 -
3.3.2.2	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 37 -
3.3.2.3	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854).....	- 38 -
3.3.2.4	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 39 -
3.3.3	Luchtfoto 1971.....	- 40 -
3.3.4	Luchtfoto 1979-1990.....	- 41 -
3.3.5	Luchtfoto 2024.....	- 43 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied	- 44 -

3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving	- 44 -
3.4.2	CAI Indicatoren	- 47 -
4	Besluit.....	- 51 -
4.1	Bevindingen bureauonderzoek.....	- 51 -
4.2	Archeologische verwachting.....	- 52 -
4.3	Impact van de geplande werken.....	- 53 -
4.4	Potentieel tot kennisvermeerdering.....	- 53 -
4.5	Afweging noodzaak vervolgonderzoek	- 54 -
5	Bibliografie.....	- 54 -
6	Lijst van figuren.....	- 55 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2025B156
Site	Vrouwstraat, Stroomstraat en Heinestraat, 9970 Kaprijke en Hogevoorst , 9960 Assenede
Projectsigle ADEDE	KAP-AQU
Ligging	Vrouwstraat, Stroomstraat en Heinestraat, 9970 Kaprijke en Hogevoorst , 9960 Assenede
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerken	Aansluiting riolering
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Grootte projectgebied	Ca. 75.570 m ²
Periode uitvoering	Februari 2025
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek

KAPRIJKE - VROUWSTRAAT - HEINESTRAAT - STROOMSTRAAT

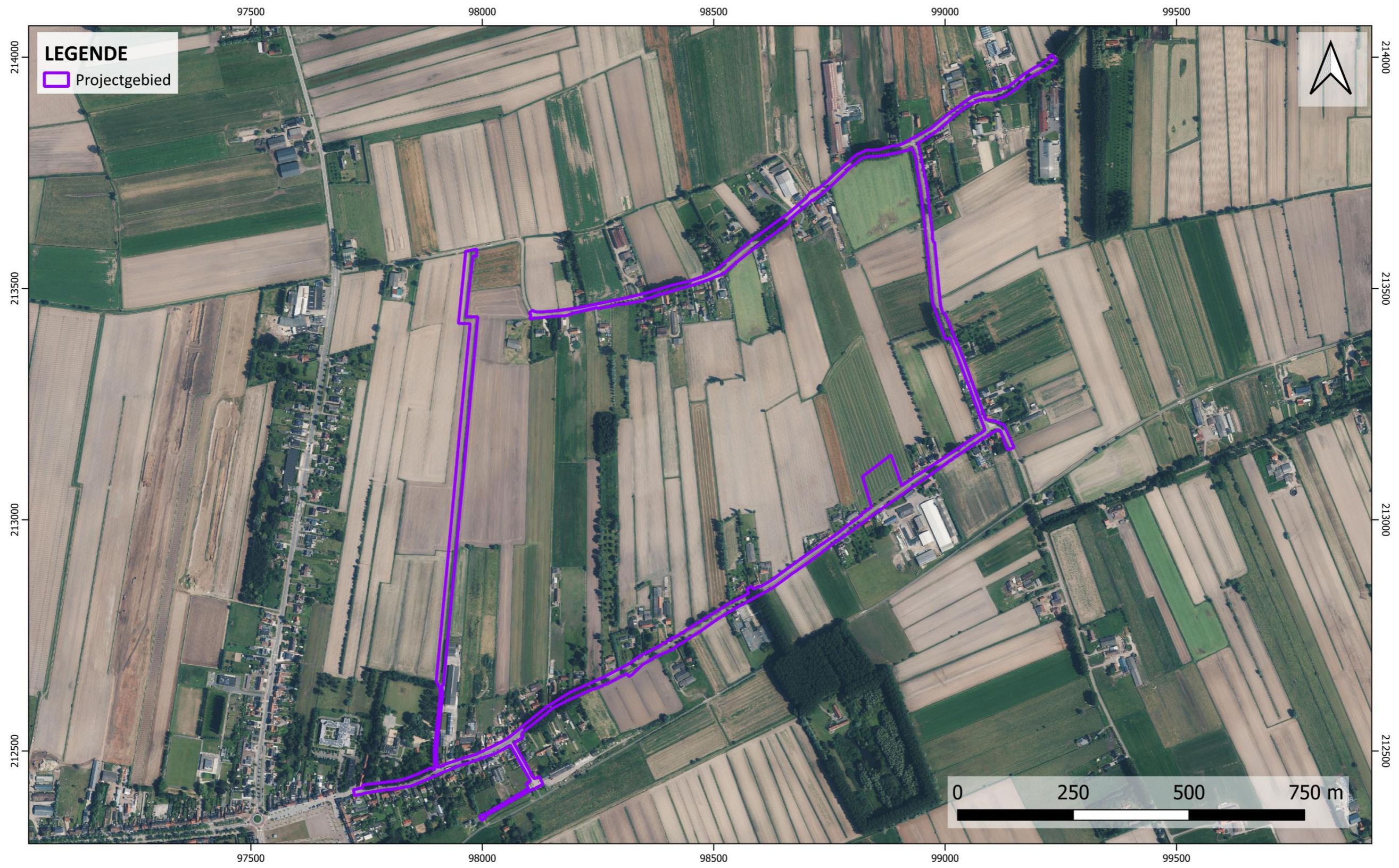
projectcode AOE: 2025B156

aangemaakt: 17/02/2025

bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

KAPRIJKE - VROUWSTRAAT - HEINESTRAAT - STROOMSTRAAT
projectcode AOE: 2025B156

aangemaakt: 17/02/2025
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

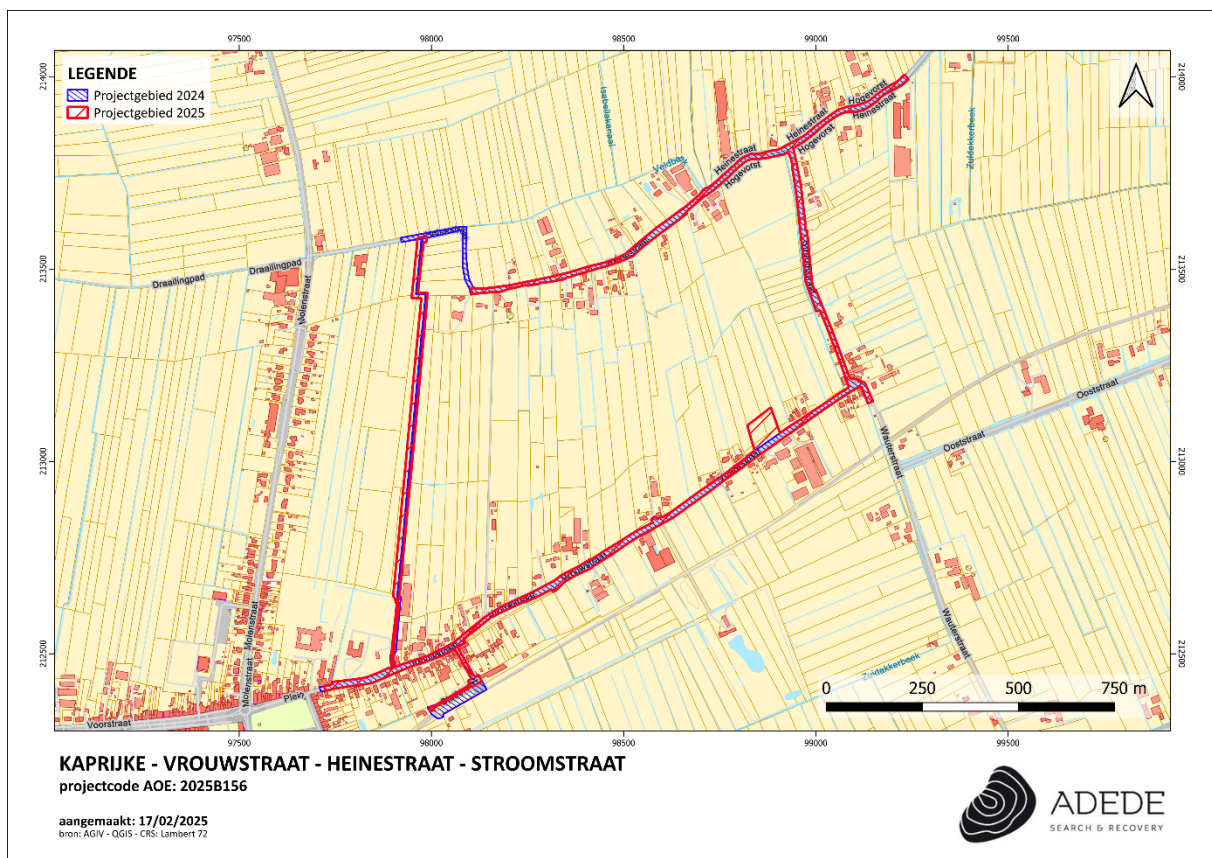

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Zowel binnen de contouren als in de omgeving van het projectgebied werd reeds archeologisch onderzoek verricht. Deze vaststellingen worden toegelicht in het assessmentrapport.

Deze nota werd opgesteld na de aanpassing van de plannen van geplande werken waar reeds een in akte genomen archeologienota voor bestaat (nota met ID 31186). De resultaten van dat bureauonderzoek worden besproken onder hoofdstuk 3.4. Ook de projectcontour werd licht aangepast. Zo werd een zone van ca. 4.110 m² in het zuiden, aan de stationsstraat en een traject van ca. 330 meter lang en ca. 10 meter breed in het noordwesten van het projectgebied (Heinestraat) uit de projectcontour gehaald. Daartegenover werd een werfzone (ca. 5.130 m²) toegevoegd ten noorden van de Vrouwstraat, en werd de zone rondom de te herprofileren gracht in het westen van het projectgebied verbreed tot ca. 16 meter i.p.v. 4 meter in de vorige nota.

Figuur 1. Het projectgebied van nota met ID 31186 (in blauw) vs de huidige contour

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied bevindt zich in de gemeentes Kaprijke en Assenede, en omvat delen van de Vrouwstraat, Stroomstraat, Heinestraat en Hogevorst. Het gebied heeft op dit moment een gemengd rioleringsstelsel waarin zowel afval- als regenwater samen worden afgevoerd. De bestaande wegen hebben voornamelijk een KWS-verharding (klassiek bitumenmengsel), met betonnen voetpaden en beperkte parkeerstroken.

- Vrouwstraat (Plein tot Stationsstraat): De rijbaan en parkeervakken zijn volledig verhard, de voetpaden bestaan uit betondallen. Het water loopt af naar groenzones en het oppervlaktewaterstelsel.
- Stationsstraat: De rijbaan bestaat uit betonverharding, met voetpaden van betondallen. De afwatering gebeurt grotendeels via de groenstroken.
- Kruispunt Stroomstraat-Vrouwstraat-Heinestraat: Dit is momenteel volledig verhard. De bochten zijn wijd en er zijn geen snelheidsremmende maatregelen.
- Stroomstraat, Heinestraat, Hogevorst: Hier wordt het water eveneens via groenstroken en grachten afgevoerd. De rijbanen hebben KWS-verharding met KWS-zijstroken.

De grachten en beken in het projectgebied zijn niet geoptimaliseerd voor waterbeheer, wat aanleiding geeft tot beperkte infiltratie van regenwater en snellere afvloeiing naar de waterlopen.

Daarnaast worden ook twee zones in gebruik genomen als tijdelijke werkzone. Het gaat enerzijds om een zone (ca. 5.130 m²) ten noorden van de Vrouwstraat, deze is in gebruik als akker.

Anderzijds gaat het om de zone rondom de te herprofileren gracht in het westen van het projectgebied. Deze zone bevindt zich langsheen deze gracht en is ca. 10 meter breed ten westen van de gracht en 2 meter breed ten oosten. Deze zone is ook in gebruik als akker.

2.5 Beschrijving geplande werken

Wegeniswerken

- Vrouwstraat (1-35): De wegenis wordt volledig heraangelegd met een smallere rijbaan en waterpasserende materialen in de parkeerstroken. Snelheidsremmende maatregelen worden geïmplementeerd. De fundering en onderfundering van de weg worden vernieuwd. Diepte van de fundering: 0,6 tot 0,8m.
- Vrouwstraat (35-Stroomstraat): De verharding blijft ongewijzigd, behalve bij huisaansluitingen, waar een sleuf van ongeveer 1m breed wordt heraangelegd. Diepte van sleuf: 0,5m.
- Stroomstraat, Heinestraat, Hogevorst: De toplaag wordt heraangelegd, en de KWS-zijstroken worden vervangen door betonnen kantstroken. Diepte verharding: 0,2 meter.

Rioleringswerken

- Vrouwstraat (1-35): Er wordt een nieuw gescheiden rioleringsstelsel aangelegd. De DWA (droogweerafvoer) wordt gravitaire aangelegd, met een pompstation ter hoogte van

Vrouwstraat 13. Diepte DWA-riolering: 1,2 tot 1,0m. De RWA (regenwaterafvoer) wordt gravitair aangesloten op de Zuidakkerbeek. Diepte RWA-riolering: 0,8 tot 1,0m.

- Stationsstraat: Er wordt een gravitair gescheiden riolering aangelegd. Diepte riolering: 1 tot 1,2m.
- Vrouwstraat (35-Stroomstraat): Woningen worden aangesloten op een drukriolering via mini-pompgemalen die het afvalwater naar een gemeenschappelijke persleiding sturen. Diepte persleiding: 1 tot 1,2m.
- Stroomstraat, Heinestraat, Hogevoorst: Ook hier worden de woningen aangesloten op mini-pompgemalen. Diepte persleiding: 1 tot 1,2m.

Waterwerken

- Zuidakkerbeek (O8317): De beek wordt geruimd, en er worden twee knijp- en overstortconstructies aangebracht om de infiltratie van regenwater te verbeteren. Diepte knijpconstructies: 1 tot 1,5m.
- Veldbeek (O8314): Regenwater van de Vrouwstraat (21-35) wordt vertraagd afgevoerd naar de Veldbeek. Diepte aansluitingen: 0,8m.

Buffering en infiltratie

Twee schotten worden geplaatst in de Zuidakkerbeek om het regenwater te laten infiltreren en vertraagd af te voeren. Diepte plaatsing schotten: 1m.

Het project heeft als doel de vuilvracht en het regenwater op een gestructureerde en ecologisch verantwoorde manier af te voeren, met extra aandacht voor infiltratie en vertraagde afvloeiing naar de beken en grachten.

Werfzones

Ten noorden van de Vrouwstraat werd een werfzone/terrein voor grondverbetering (ca. 5.130 m²) toegevoegd aan het projectgebied. Voor deze werfzone worden verschillende maatregelen genomen om een behoud in situ op deze locatie te kunnen verzekeren. In de eerste plaats wordt in ophoging gewerkt: het terrein wordt eerst opgehoogd met 30 cm zand ingepakt in geweven (versterkt) geotextiel. Hierboven komt nog geotextiel en 20 cm steenslag.

Deze maatregelen zorgen er ook voor dat het risico op bodemcompactatie (wat een bedreiging voor het eventueel aanwezige bodemarchief zou inhouden) tot een minimum wordt herleid.

Opbouw terrein voor grondverbetering

- in de hoogte zonder afgraving
- Starten op maaiveld
- 30 cm zand ingepakt in geweven (versterkt) geotextiel => 5 meter terugplooiën zodat dit verankerd zit
- geweven (versterkt) geotextiel als scheiding tussen zand - steenslag
- 20 cm steenslag
- Op minimaal 0,5m van perceelsgrens of grens TVGB terug op oorspronkelijk maaiveld
- Helling van 45° in opbouw

De zone rondom de te herprofileren gracht in het westen van het projectgebied (ca. 16 meter breed) wordt ook in gebruik genomen als werfzone. Hier worden geen bijkomende maatregelen genomen. Deze werfzone wordt gebruikt voor de uitgraving van de gracht.

2.6 Randvoorwaarden

Dit betreft een archeologienota met uitgesteld traject wegens fysiek onmogelijk: eerst moet de bestaande bebouwing, wegverharding en bomen op gebied van geplande werken gesloopt/verwijderd/gerooid worden. Eventueel archeologisch onderzoek dient te gebeuren na deze werken.

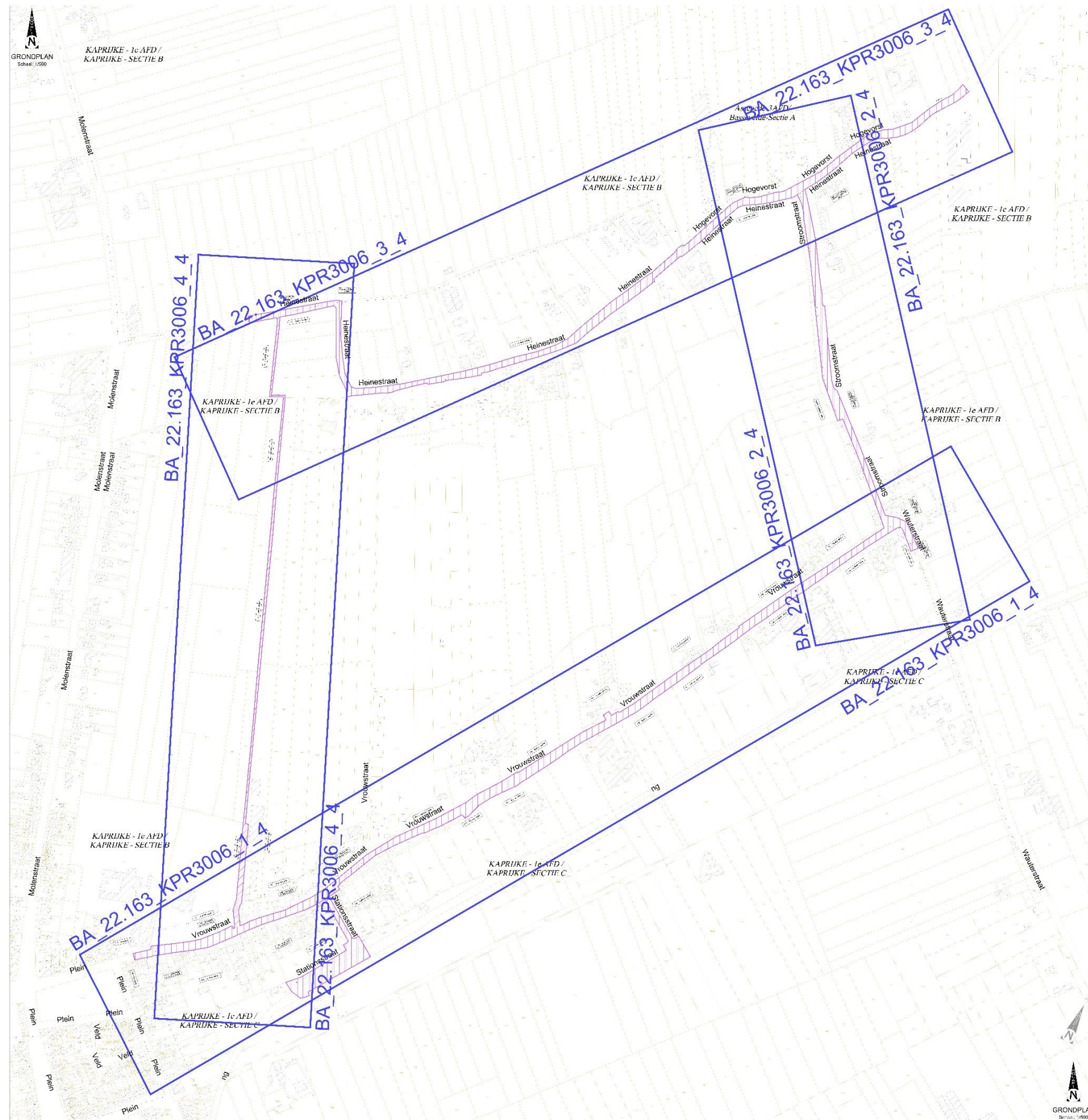
2.7 Werkwijze

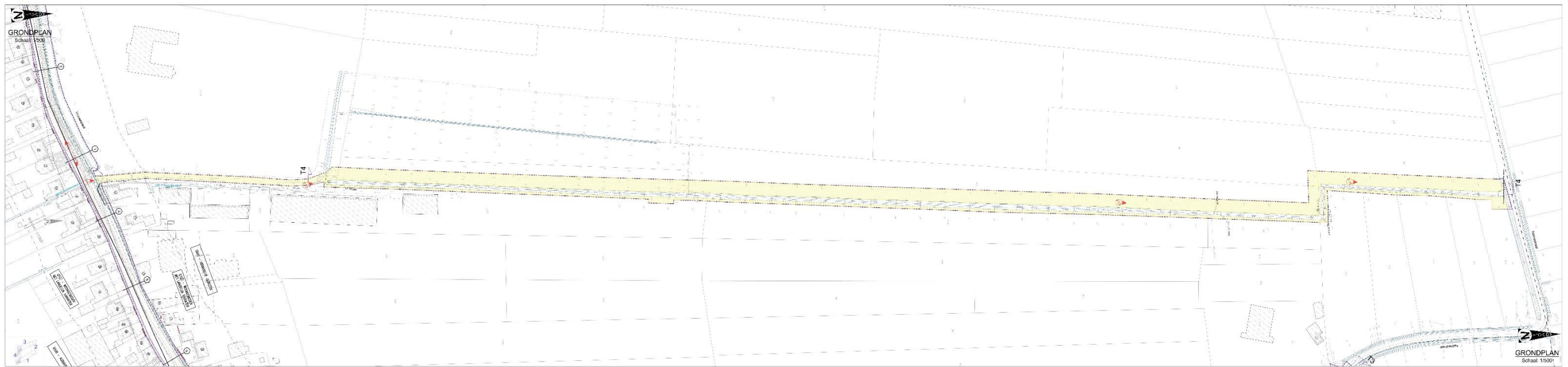
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen.

Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

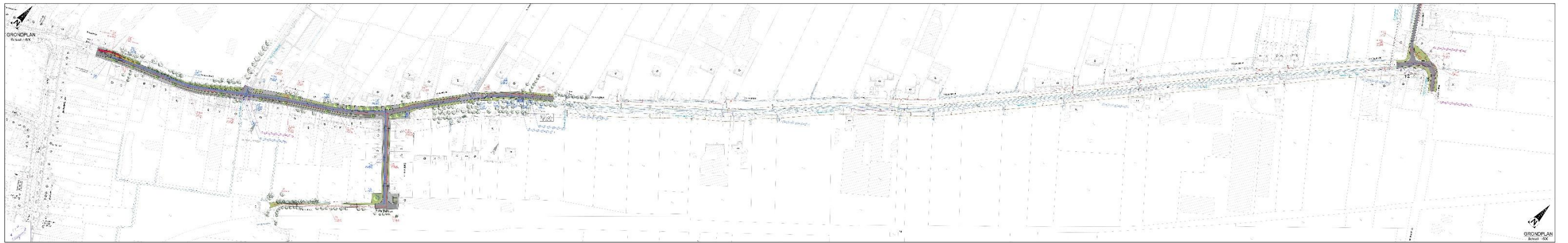
Overzicht geconsulteerde kaarten:

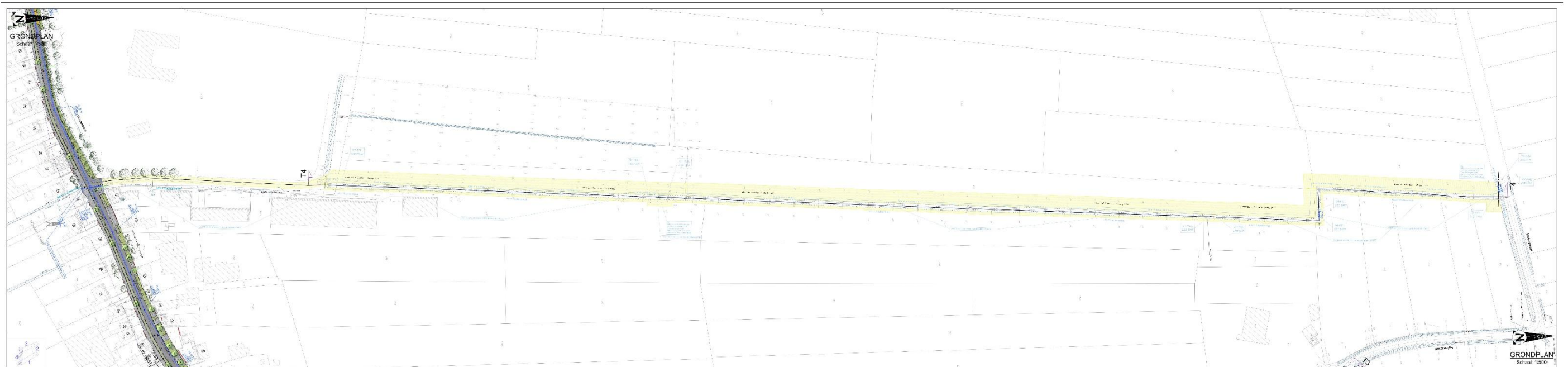
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

3 Assessmentrapport

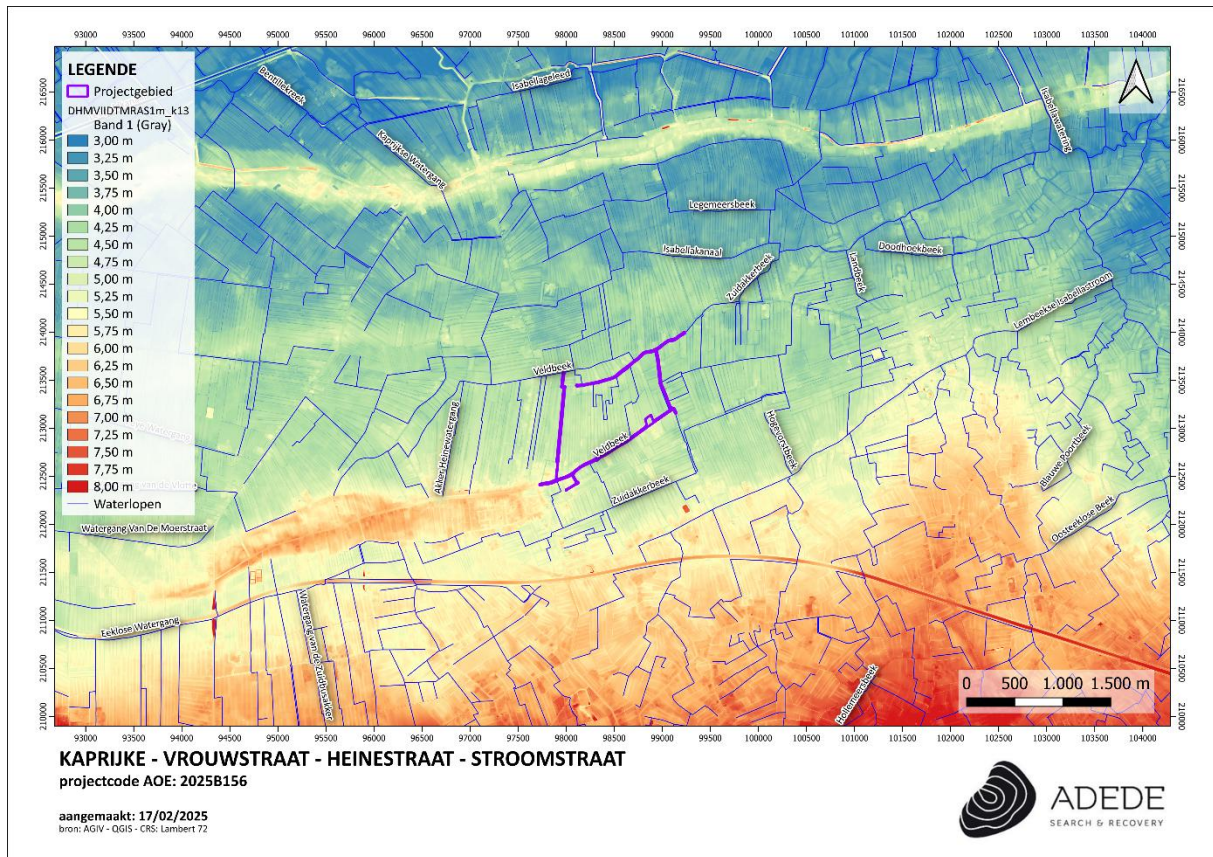
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het projectgebied bevindt zich ten oosten van het centrum van de gemeente Kaprijke, Oost-Vlaanderen. Een deel van het projectgebied, in de Hogevorst, ligt op het grondgebied van Bassevelde, deelgemeente van Assenende, Oost-Vlaanderen.

Het projectgebied ligt in de Vlaamse Zandstreek, een overwegend vlak gebied met hoogtes variërend tussen 4 en 5m TAW. Ten zuidwesten van het projectgebied is het landschap iets meer geaccentueerd, terwijl het noorden vlakker is, met de laagste punten ten noorden van het projectgebied. Dit is ook zichtbaar op het hoogteprofiel dat een subtiele daling aantoont van zuid naar noord. De plotse hoogteverschillen aan het begin- en eindpunt van hoogteprofiel Z-N worden veroorzaakt door de locatie van straten die op een verhoogde bedding liggen.

Het landschap is grotendeels een oud ontginningsgebied, gekenmerkt door een mozaïek van rechthoekige tot blokvormige percelen. In de lager gelegen depressies zijn de percelen vaak lang en smal, maar overal volgt het landschap een vrij regelmatig patroon.

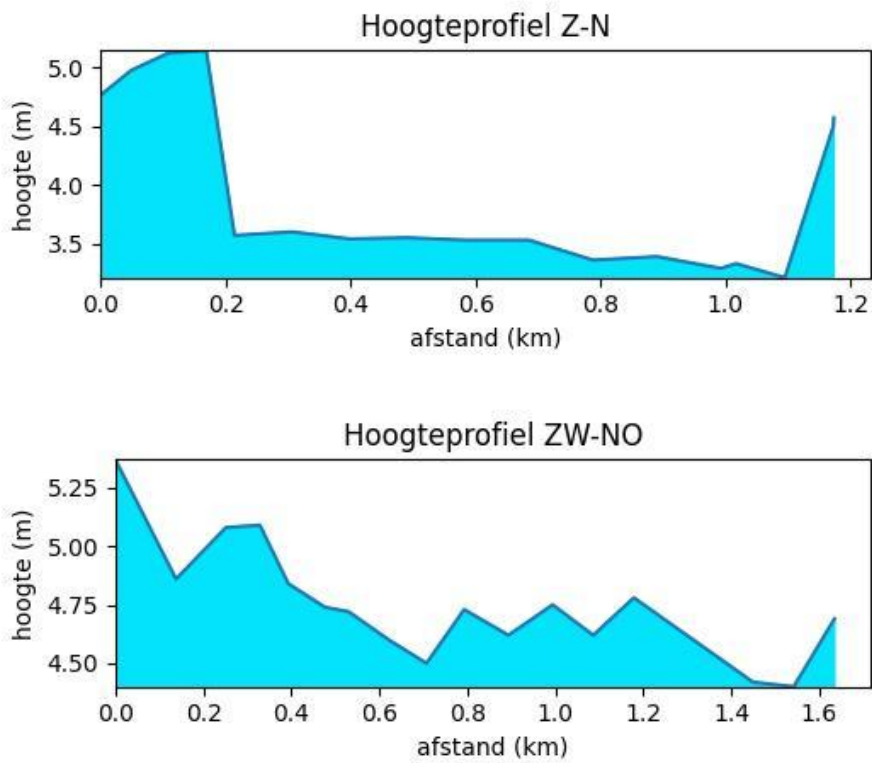
Het projectgebied ligt in een waterrijke regio met heel wat beken, zo liggen de Veldbeek en de Zuidakkerbeek binnen de contouren van het projectgebied. Beide beken vallen onder het bekken van de Gentse Kanalen, deel van het stroomgebied van de Schelde. De meest naburige grote waterloop is het Leopoldkanaal, ca. 3,5km ten noorden van het projectgebied. Het Leopoldkanaal werd tussen 1843 en 1854 gegraven en loopt over een afstand van 46km van Zelzate naar Zeebrugge. Een belangrijke functie van het kanaal is de afwatering de polders in de regio.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 4. Hoogteprofiel van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

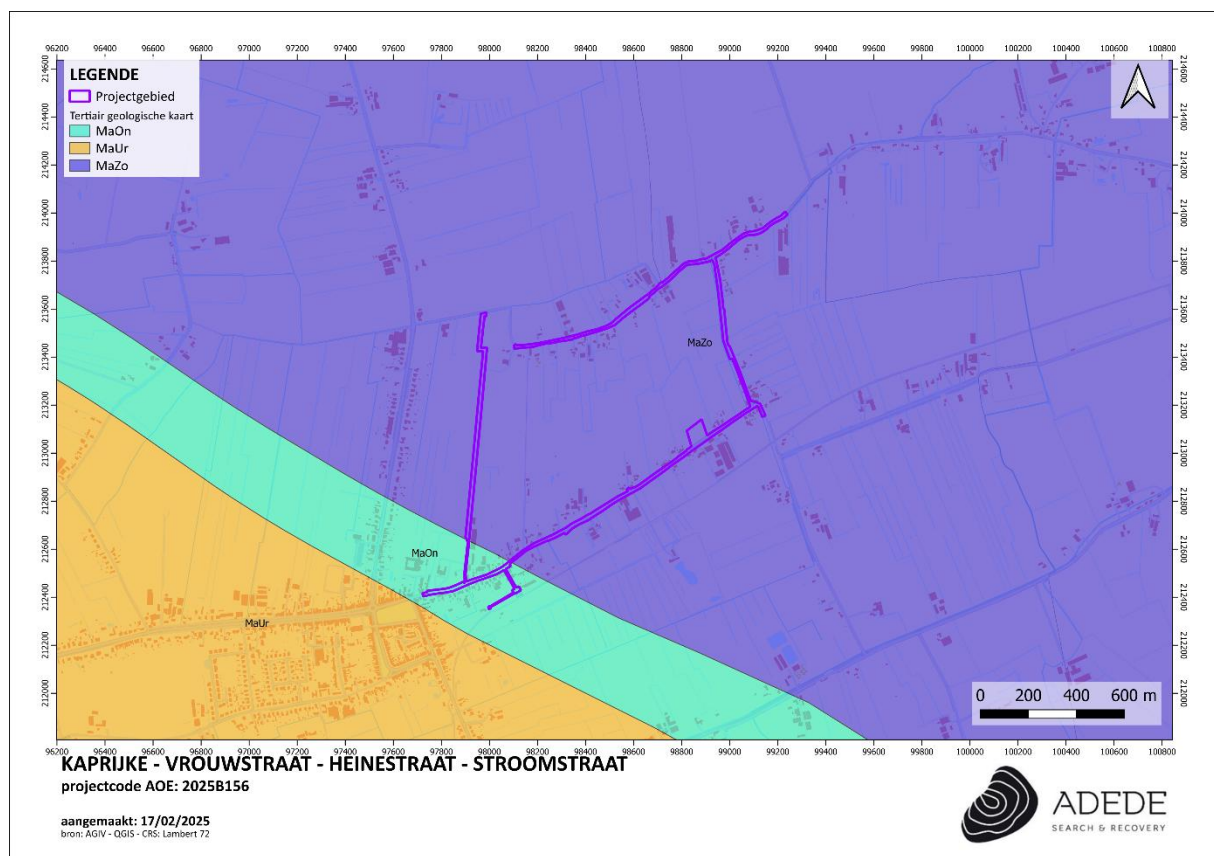
De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Het projectgebied bevindt zich omwille van de lengte op de tertiair geologische kaart ter hoogte van verschillende geologische formaties.

MaZo – Formatie van Maldegem – Lid van Zomergem:

Dit betreft een grijze afwisseling van fijn zand en klei, die glauconiethoudend en glimmerhoudend zijn. Onderaan zit er zandhoudende en sterk glauconiethoudende klei. Deze formatie werd gevormd van het Laat-Lutetien tot en met het Bartonien (ongeveer 42 tot 37 miljoen jaar geleden). Bij het Lid van Zomergem bestaat de bodem uit grijsblauwe klei.

MaOn – Formatie van Maldegem – Lid van Onderdale:

De bodem bestaat hier uit donkergrijs tot grijsgroen zand. Het bevat pyrietconcreties, glauconiet en glimmer.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

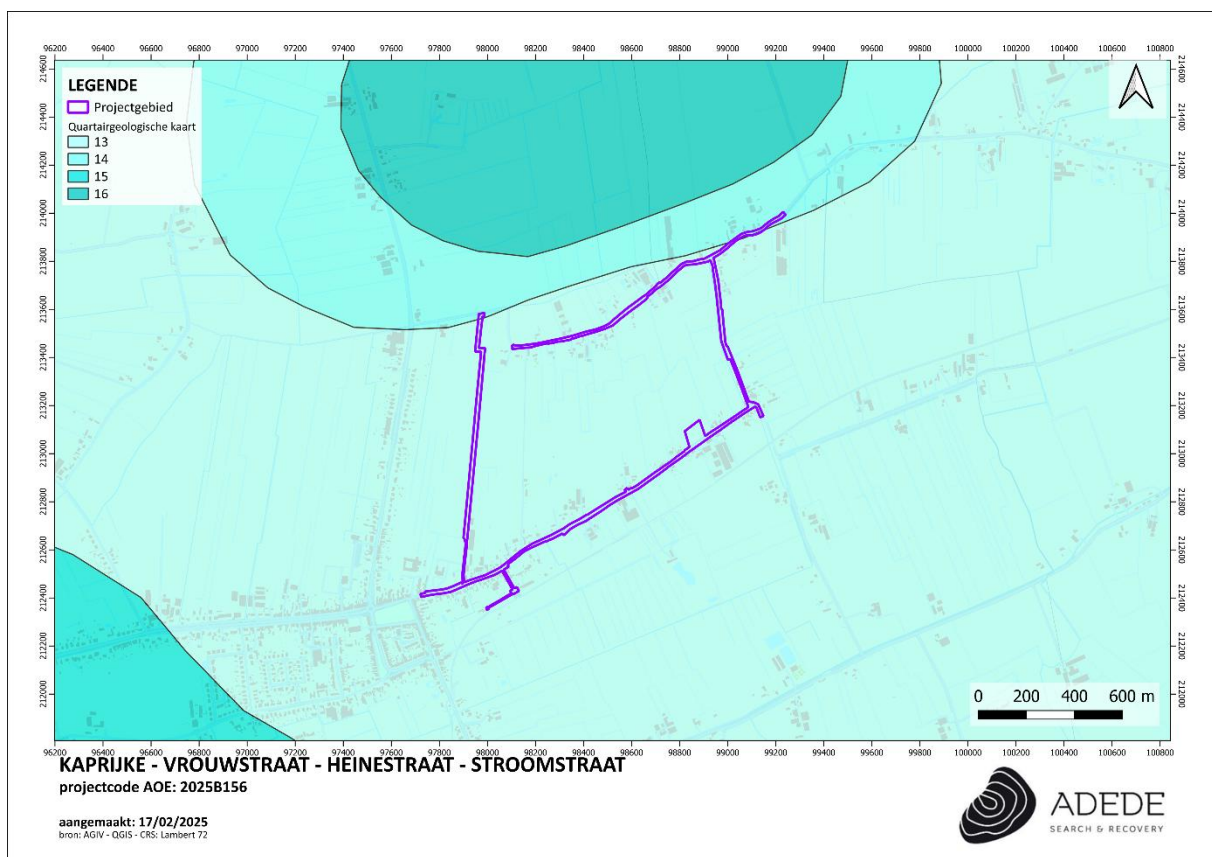
Op de quartair geologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van twee verschillende profieltypes, Type 13 en 14.

Bij profieltype 13 zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- Elpw: dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem.
- HQ: hellingsafzettingen van het Quartair.
- FLPw: fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).
- GLPe: getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen).

Profieltype 14 kent dezelfde opbouw als profieltype 13 met toevoeging van volgende laag:

- FLPe: Fluviatiele afzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen)

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Binnen het projectgebied komen verschillende bodemtypes voor. Weliswaar bijna allemaal varianten op zandbodems, het gebied situeert zich dan ook in de Vlaamse Zandstreek.

- SdP: Dit betreft een matig natte, lemige zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel. Dit complex omvat overwegend gronden zonder profielontwikkeling en gronden met zwakke profielontwikkeling. De bovengrond is donker grijsbruin, meestal 30-40 cm dik, goed humeus en rust meestal op een dunne (ongeveer 10-15 cm), zwak humeuze overgangshorizont. Tussen 40 en 60 cm beginnen de roestverschijnselen. Het profiel is te nat in de winter en heeft een gunstige waterhuishouding in de zomer.
- Zch: Betreft een matig droge zandbodem met verbrokkeld ijzer- en/of humus-B-horizont. De bovengrond is donkerbruingrijs, 30 à 60 cm dik en goed humeus. De Podzol B is 20 à 30 cm dik en verbrokkeld in harde concreties. Tussen 60 en 90 cm beginnen de roestverschijnselen.
- Zcm: Betreft een matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Bij deze matig droge plaggenbodems vindt men onder de dik humeuze A horizont vaak overblijfselen van een Podzol B of een verbrokkeld textuur B horizont. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. De bodems zijn nooit overdreven nat zelfs niet tijdens het voorjaar, maar ze kunnen in de zomer aan watergebrek lijden.
- Zcp: Dit betreft een matig droge zandbodem zonder profielontwikkeling. Deze zandgronden hebben de draineringsvoorwaarden als gemeenschappelijk kenmerk, ze zijn matig droog en vertonen roestverschijnselen tussen 60 en 90 cm. Ze hebben een gunstige waterhuishouding in de winter maar zijn wel in enige mate droogtegevoelig in de zomer. Aanwezigheid van een substraat bevordert de waterhuishouding in de zomer. Hun landbouwkundige waarde wordt vooral bepaald door de toestand van het humeus dek. Het complex P groepeert bodems overwegend zonder profielontwikkeling en met zwakke profielontwikkeling.
- OB: Betreft kunstmatige gronden waarbij het originele bodemprofiel door ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is.
- I-Sdp: Matig natte lemig zandbodem zonder profiel. Behalve onder bos waar de Ap afwezig is (Sdpo), is onder landbouwgrond de bouwvoor 30-40 cm dik en donker grijsbruin. De

roestverschijnselen beginnen op 40-60 cm. De waterhuishouding is goed in de zomer, plaatselijk te nat in de winter, vooral op de substraatseries. De bodems behoren tot de goede zandgronden, eveneens geschikt voor weide.

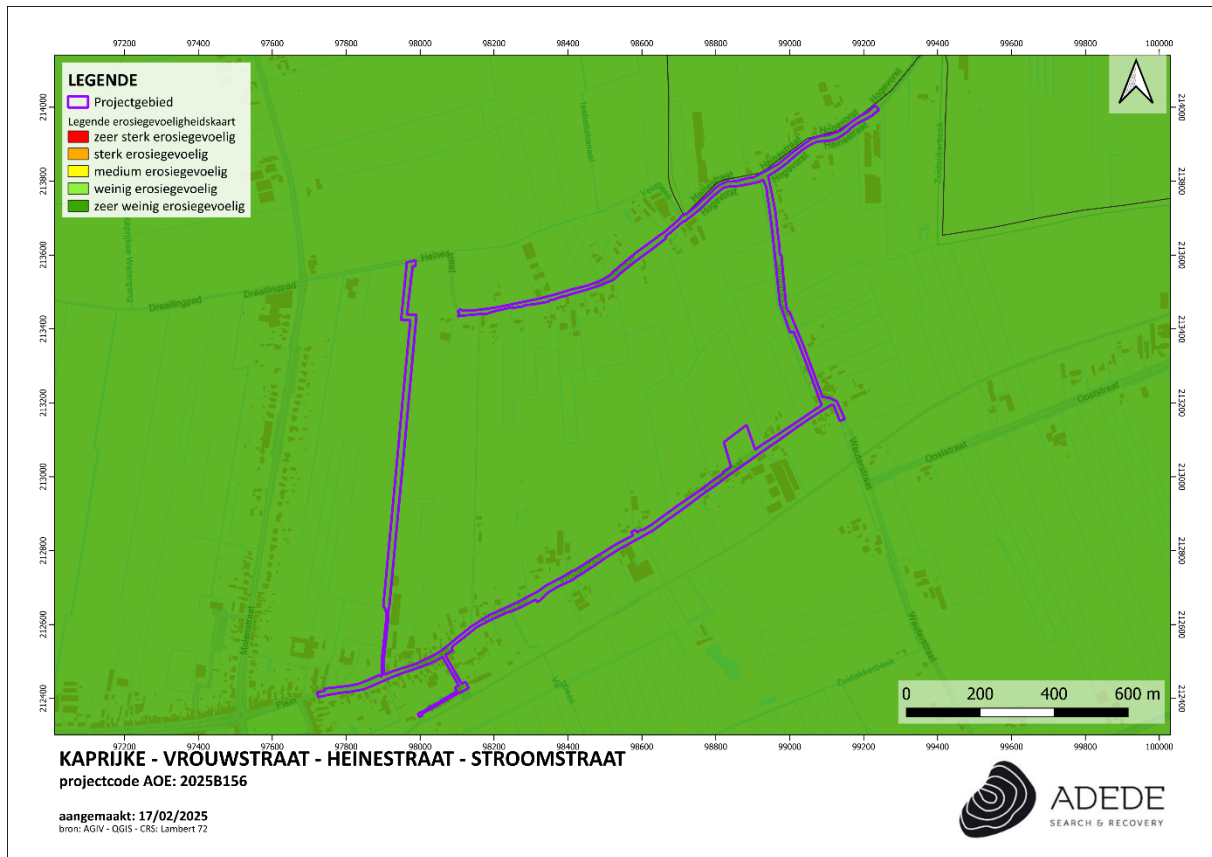
- Zdb: Matig natte zandbodem met structuur B horizont. De series Zdp en Zdb hebben een verwante profielopbouw. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. De Zdp serie omvat eveneens jong overstoven gronden die dikwijls een oorspronkelijk nat profiel overdekken. De waterhuishouding is matig goed, soms enige wateroverlast in de winter vooral bij de substraatseries; voldoende vochthoudend in de zomer.
- l-Zdb: Matig natte zandbodem met structuur B horizont. De series Zdp en Zdb hebben een verwante profielopbouw. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. De Zdp serie omvat eveneens jong overstoven gronden die dikwijls een oorspronkelijk nat profiel overdekken. De waterhuishouding is matig goed, soms enige wateroverlast in de winter vooral bij de substraatseries; voldoende vochthoudend in de zomer.
- Zcb: Matig droge zandbodem met structuur B horizont. Deze zandgronden hebben de draineringsvoorwaarden als gemeenschappelijk kenmerk, ze zijn matig droog en vertonen roestverschijnselen tussen 60 en 90 cm. Ze hebben een gunstige waterhuishouding in de winter maar zijn wel in enige mate droogtegevoelig in de zomer. Aanwezigheid van een substraat bevordert de waterhuishouding in de zomer.
- Zdp: Matig natte zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel. De kaartenheden aangeduid als Zdp groeperen boringen waarin men de verbrokkelde resten van de Podzol B (..h) vindt, de zachte humus B werd homogeen in de bouwvoor verwerkt. Naast deze waarnemingen vindt men plaatsen waar de totale Podzol B werd uitgegraven en gedeeltelijk in een homogene bouwvoor verwerkt. Deze werden dan ook als . . P aangeduid. Aldus zijn alle kaartenheden Zdg ("Postpodzol"), Zdh en Zdp zeer verwante matig natte zandgronden met een sterk gehomogeniseerde bovengrond meer dan 30 cm dik, donker bruingrijs van kleur en hoog humusgehalte (3-5 %). De hoogste grondwaterstand reikt tot in het onderste deel van de B, zodat roestverschijnselen in veel gevallen moeilijk of niet waar te nemen zijn, zij beginnen tussen 40 en 60 cm en worden naar beneden toe zeer duidelijk. Al deze bodems hebben een goede waterhuishouding in de zomer en zijn iets te nat in de winter, vooral de substraatseries zijn waterverzadigd in de winter.

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de potentiële boderosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

De bodem binnen het projectgebied wordt aangeduid als zeer weinig erosiegevoelig.

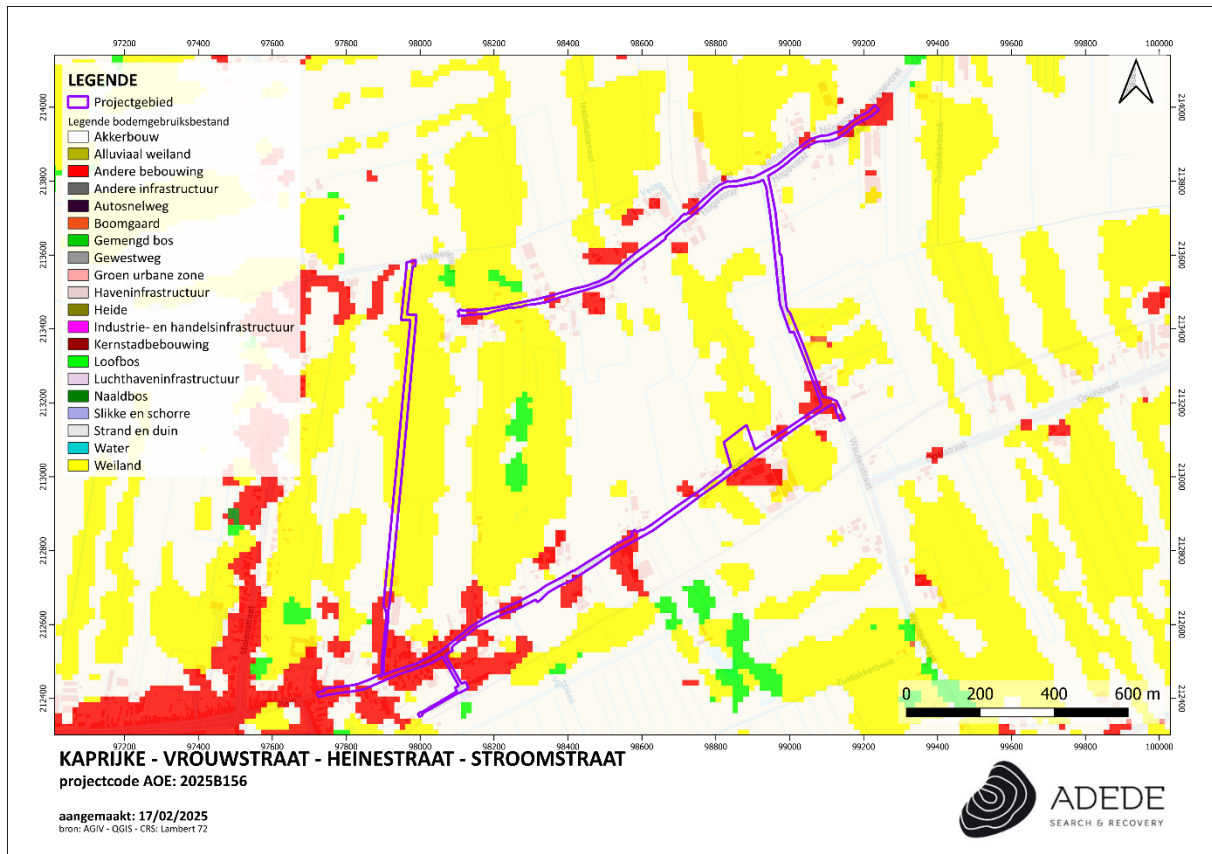

Figuur 9. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruikt gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het onderzoeksgebied als volgt:

- **Andere bebouwing (rood):** Het betreft een gebied waarbij het grootste deel bedekt wordt door structuren. Dit kan gaan over gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30% en 80% is verhard).
- **Weiland (geel):** Dit betreft een bodem bedekt met gras, die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.
- **Akkerbouw (wit):** Concreet betreft dit op een bodem die gebruikt wordt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

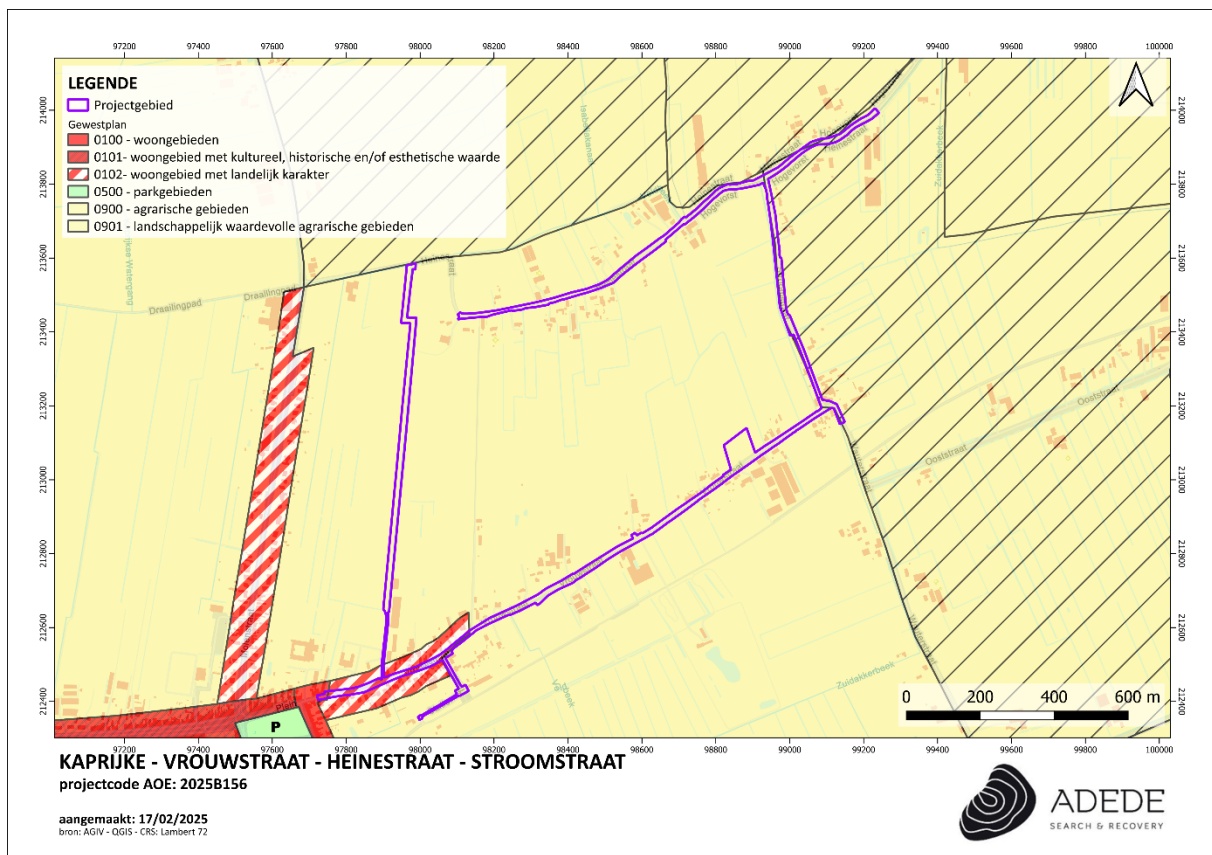
3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan staat het projectgebied gekarteerd als:

- Woongebieden met een landelijk karakter (rood-wit getreept): Overige gedeelte van het studiegebied. Dit betreft zijn gebieden bestemd voor woningbouw in het algemeen en tevens voor landbouwbedrijven.
- Landschappelijke waardevolle agrarische gebieden: Agrarische gebieden zijn bestemd voor de landbouw in de ruime zin. Behoudens bijzondere bepalingen mogen de agrarische gebieden enkel bevatten de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, de woning van de exploitanten, benevens verblijfgelegenheden voor zover deze een integrerend deel van een leefbaar bedrijf uitmaakt, en eveneens para-agrarische bedrijven. Gebouwen bestemd voor niet aan de grond gebonden agrarische bedrijven met industrieel karakter of voor intensieve veeteelt, mogen slechts opgericht worden op ten minste 300 m van een woongebied of op ten minste 100 m van een woonuitbreidingsgebied, tenzij het een woongebied met landelijk karakter betreft. De afstand van 300 en 100 m geldt evenwel niet in geval van uitbreiding van

bestaande bedrijven. De landschappelijke waardevolle gebieden zijn gebieden waarvoor bepaalde beperkingen gelden met het doel het landschap te beschermen of aan landschapontwikkeling te doen. In deze gebieden mogen alle handelingen en werken worden uitgevoerd die overeenstemmen met de in grondkleur aangegeven bestemming, voor zover zij de schoonheidswaarde van het landschap niet in gevaar brengen.

- Agrarisch gebieden (zacht geel). De agrarische gebieden zijn bestemd voor de landbouw in de ruime zin. Behoudens bijzondere bepalingen mogen de agrarische gebieden enkel bevatten de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, de woning van de exploitanten, benevens verblijfsgelegenheid voor zover deze een integrerend deel van een leefbaar bedrijf uitmaakt, en eveneens para-agrarische bedrijven. Gebouwen bestemd voor niet aan de grond gebonden agrarische bedrijven met industrieel karakter of voor intensieve veeteelt, mogen slechts opgericht worden op ten minste 300 m van een woongebied of op ten minste 100 m van een woonuitbreidingsgebied, tenzij het een woongebied met landelijk karakter betreft. De afstand van 300 en 100 m geldt evenwel niet in geval van uitbreiding van bestaande bedrijven.

Figuur 11. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering¹

De naam Kaprijke komt vermoedelijk voort uit het Gallo-Romeinse "Capriacum," wat 'Goed van Caprius' betekent. Caprius was waarschijnlijk een Romeinse eigenaar van een nederzetting in deze regio. Deze nederzetting werd gesticht tijdens de Romeinse periode, maar moest in de 5de eeuw worden verlaten toen invallende Germanen de streek binnendrongen. Het zou vervolgens tot de 13de eeuw duren voordat er weer melding wordt gemaakt van het huidige Kaprijke, na een periode van bijna zes eeuwen van verlatenheid.

In 1240 kreeg Kaprijke stadsrechten (een keure) van Johanna van Constantinopel, gravin van Vlaanderen. Dit betekende dat Kaprijke bepaalde privileges genoot, zoals het recht op zelfbestuur en het houden van markten. Het stadje begon zich te ontwikkelen, en de lakenindustrie zorgde voor economische welvaart. Het hoogwaardige "Kaprijks laken" werd ver buiten de grenzen gewaardeerd. Kaprijke groeide uit tot een stadje met een bloeiende gemeenschap, met zowel landbouwactiviteiten in "Kaprijke-Buiten" als nijverheid en handel in "Kaprijke-Binnen".

Tijdens deze middeleeuwse periode had Kaprijke ook te kampen met de dreiging van overstromingen door de nabijgelegen zee. Om de dorpen en steden in het gebied te beschermen, werd de Graaf Jansdijk aangelegd. Deze dijk liep van Antwerpen via Bentille naar Duinkerke. Ondanks deze verdedigingsmaatregel werd Kaprijke in 1403 grotendeels overspoeld, wat zware schade veroorzaakte aan de infrastructuur en de economie van de stad.²

In de 16de eeuw werd Kaprijke zwaar getroffen door de godsdienstoorlogen die een groot deel van de Nederlanden teisterden. Vooral de Geuzenberoerten in 1574 en de gebeurtenissen in 1583 zorgden voor verwoestende plunderingen. Kaprijke raakte meer dan 20 jaar vrijwel geheel verlaten en de lakennijverheid, die ooit de welvaart van de stad had gegarandeerd, ging ten onder en herstelde nooit meer volledig.

De wederopbouw van de stad bracht extra belastingen met zich mee, en men probeerde de stad nieuw leven in te blazen door middel van projecten zoals het graven van het Kaprijks vaardeken, een

¹ Buyck, R. 2002, *Kaprijke. Van middeleeuwse stad tot hedendaags agrarisch dorp (1240 - 2000)*, Graficom, Lembeke

² De Potter, F., 1872, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. tweede reeks: Arrondissement Eekloo: Kaprijke, Kluizen, St.-Laureins, Lembeke, Maldegem, Ste-Margriete, Annoot-Braeckman, Gent*

kanaal dat de stad met Gent verbond via de dorpen Lembeke, Sleidinge en Kluizen. Dit kanaal moest de handel vergemakkelijken en economische voorspoed terugbrengen.

Kaprijke kreeg in de loop van de 17de eeuw de status van heerlijkheid, wat betekende dat het onder het bestuur van een lokale heer kwam te staan. Vanaf 1626 werd Valentijn de Clercq de nieuwe heer van Kaprijke, nadat hij het stadje in leen had gekregen van de Spaanse koning Filips IV voor een bedrag van 10.500 gulden. De Clercq was een invloedrijke man met aanzienlijke rijkdom, maar zijn heerschappij zou slechts van korte duur zijn. Na zijn dood erfde zijn zoon Jan de heerlijkheid, maar deze verkocht de rechten in 1640 aan François van Caloen, een andere vooraanstaande edelman.³

In 1763 werd Kaprijke geplunderd door Franse troepen. In 1783 vielen de Fransen opnieuw binnen, dit keer onder leiding van maarschalk d'Humières. Veel bestuursleden vluchtten, en de overgebleven inwoners werden zwaar belast met brandschatting. Diverse gebouwen, waaronder het stadhuis dat pas 20 jaar eerder herbouwd was, werden in brand gestoken. Om de schade enigszins te verlichten, vroegen veel pachters om verlaging van hun pacht en verplichtingen.

De 18de eeuw kende een periode van relatieve rust en bloei, zoals in heel Vlaanderen, maar tegen het einde van de eeuw werd Kaprijke opnieuw door de Fransen veroverd. Het stadje verloor zijn stadsrechten, maar werd wel de hoofdplaats van een kanton. Onder Napoleon werden jonge mannen verplicht om in het Franse leger te dienen. Veel inwoners smeekten in de Kleemkapel om vrijstelling van de dienstplicht, maar de Fransen verwoestten uiteindelijk ook deze kapel.

In de periode rond 1830, toen België onafhankelijk werd, was Kaprijke voornamelijk agrarisch georiënteerd, hoewel een kwart van het gebied nog uit bos en heide bestond. Vlasbewerking en weven vonden vooral plaats in de wintermaanden.

Halverwege de 19de eeuw bracht een grote economische crisis zware tegenslagen. Van de ongeveer 750 families in Kaprijke konden er rond 1855 slechts honderd zichzelf welvarend noemen. Veel kleine boeren, wevers, herbergiers en landarbeiders leefden op het randje van de armoede, terwijl een derde van de bevolking afhankelijk was van armenzorg. Dit leidde tot emigratie naar Amerika, waar mensen hoopten op een betere toekomst.

³ Buyck, R., 1991, *De Heren van Kaprijke en Heine in Appeltjes Van Het Meetjesland: Jaarboek van het Heemkundig Genootschap van het Meetjesland Nr. 42, Maldegem*

In 1871 kreeg Kaprijke een halte aan de spoorlijn tussen Eeklo en Zelzate, maar met de opkomst van de auto verdwenen zowel de spoorverbinding als de tramverbinding met Watervliet, en bleef alleen de Stationsstraat over als herinnering.

Op 1 januari 1977 kreeg Kaprijke haar huidige vorm, toen het in het kader van de fusiewetgeving werd samengevoegd met het naburige Lembeke. Hoewel Kaprijke tegen een fusie was, verkoos het in geval van gedwongen samenvoeging om met Lembeke te fuseren, om zo het agrarische karakter van de gemeente te behouden.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

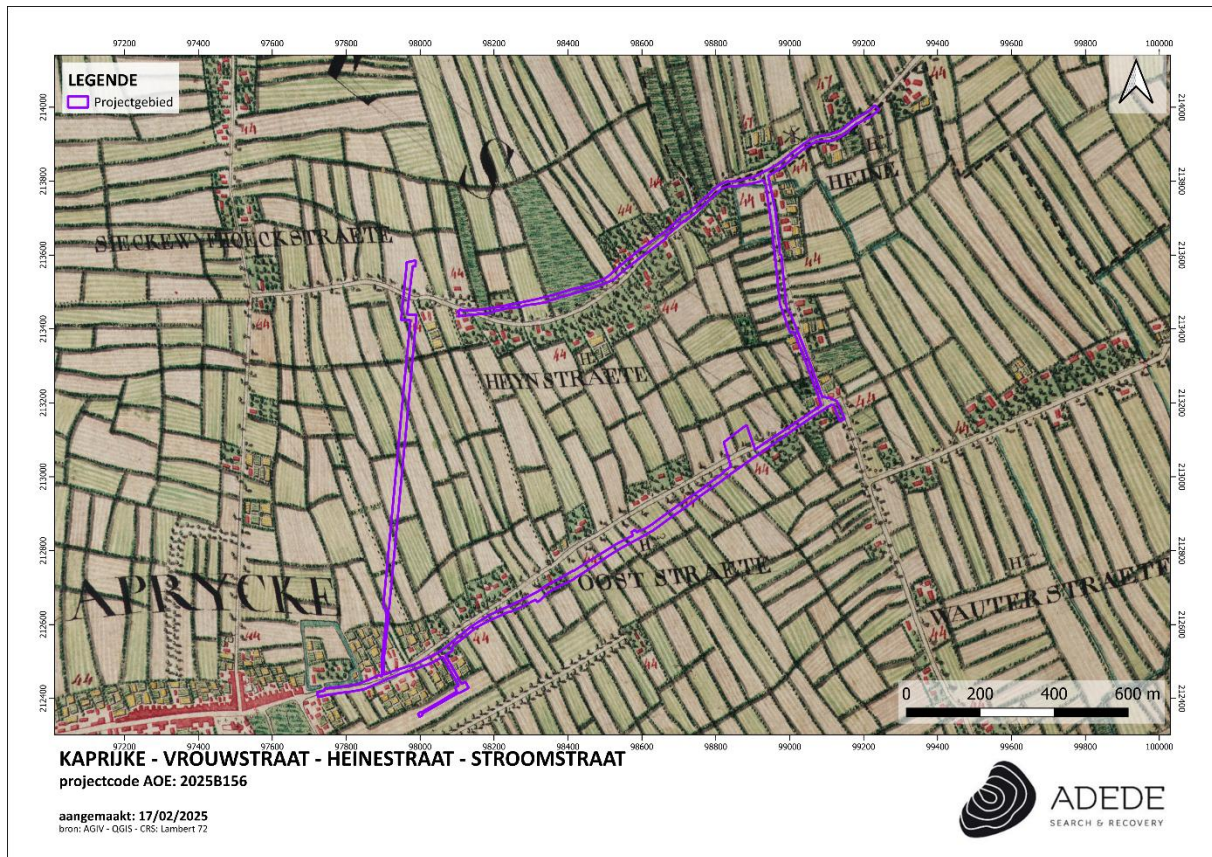
3.3.2.1 *Kaart van Ferraris (1771 – 1778)*

Het einde van de 18de eeuw was in onze gebieden een vrij onstabiele periode. Het huidige België bestond grosso modo uit de Oostenrijkse Nederlanden (dit omhelsde het Hertogdom Luxemburg Hertogdom Brabant, Graafschap Henegouwen, Graafschap Vlaanderen), het Prinsbisdom Luik (Heilige Roomse Rijk) en het Hertogdom Bouillon. In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden gekarteerd onder leiding van generaal Joseph-Jean-François graaf de Ferraris (1726-1814). Deze eerste systematische grootschalige topografische kartering op schaal 1:11.520 (1771-1778) leidde tot een veelkleurige handschriftkaart, Kabinetskaart genaamd.⁴

Het stratenpatroon is reeds zichtbaar op de kaart van Ferraris. De Vrouwstraat heette op dat moment nog 'Ooststraete'. Het gehucht Heine staat gekarteerd, net als de 'Heynstraete', die nog niet hetzelfde verloop kent als vandaag. De Veldbeek is ook nog niet te vinden op de Ferrariskaart. Het projectgebied bevindt zich in landelijk gebied, maar met toch heel wat bebouwing langsheen de verschillende straten. De stationsstraat bestond nog niet, het is wachten op de bouw van het station in de 19de eeuw.

De omgeving van het projectgebied was zeer landelijk. De werfzones binnen het projectgebied bevonden zich op landbouwgrond.

⁴ <https://www.vlaanderen.be/datavindplaats/catalogus/ferraris-kaart-kabinetskaart-der-oostenrijkse-nederlanden-en-het-prinsbisdom-luik-1771-1778>

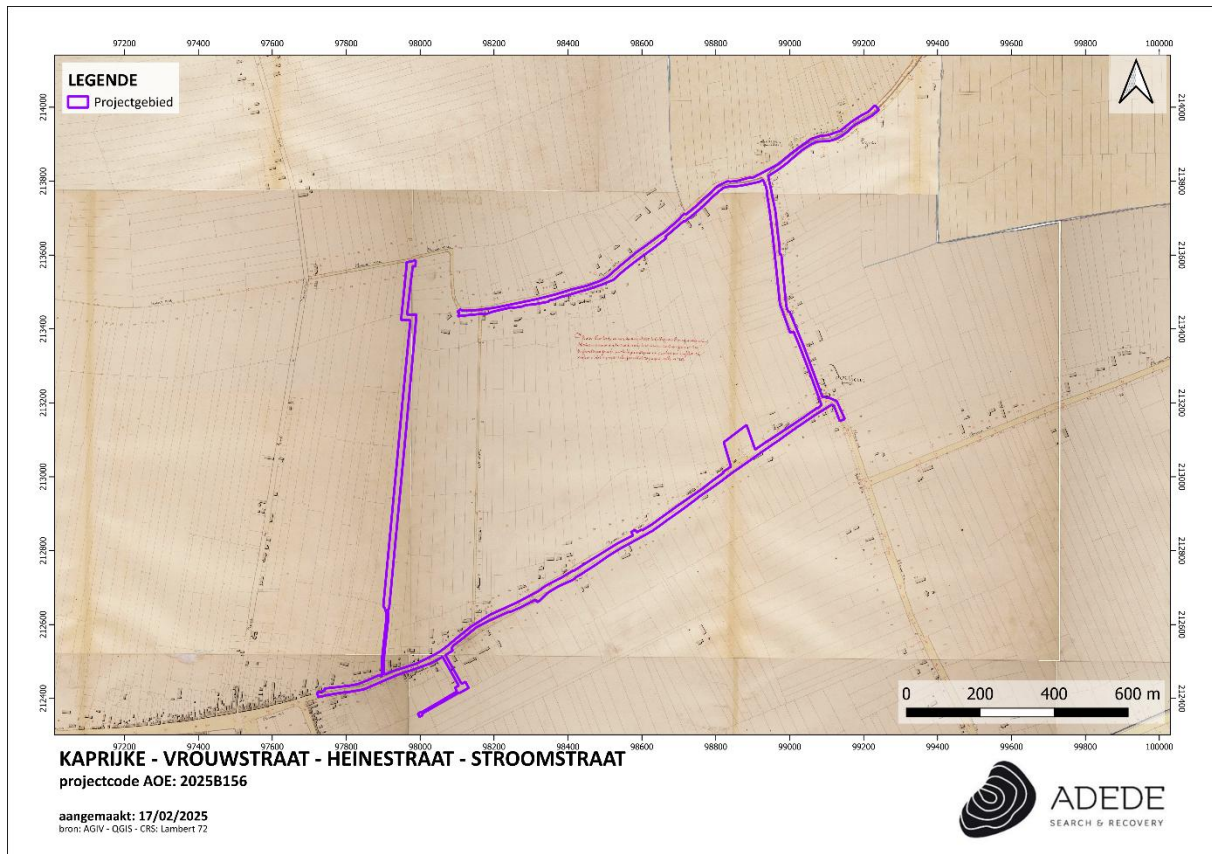
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.2 Atlas der Buurtwegen (1840)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdiensbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken,

het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinname.

Het stratenpatroon is in de eerste helft van de 19de eeuw in zijn hedendaagse plooit gelegd. Het is enkel nog wachten op de aanleg van de spoorweg. De waterlopen binnen het projectgebied staan niet gekarteerd op de Atlas der Buurwegen.

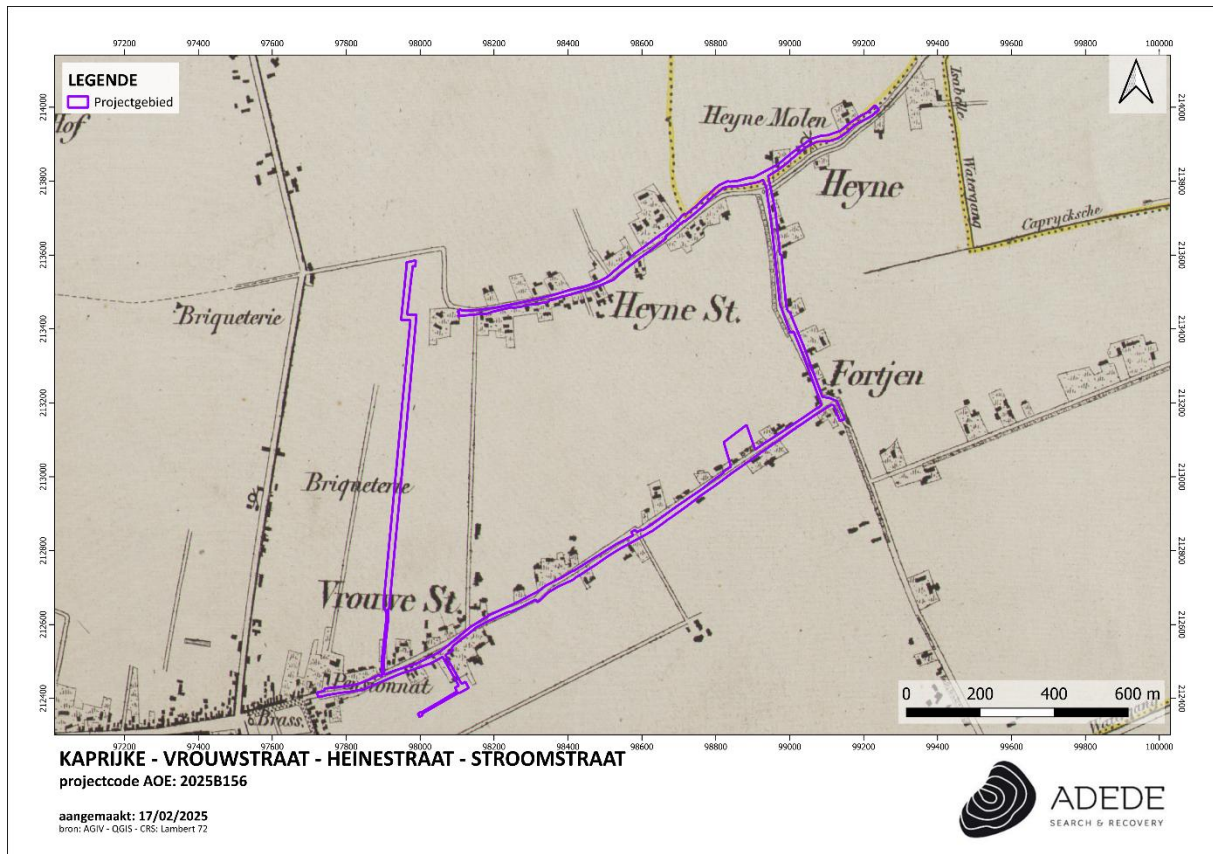
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurwegen.

3.3.2.3 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op

schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

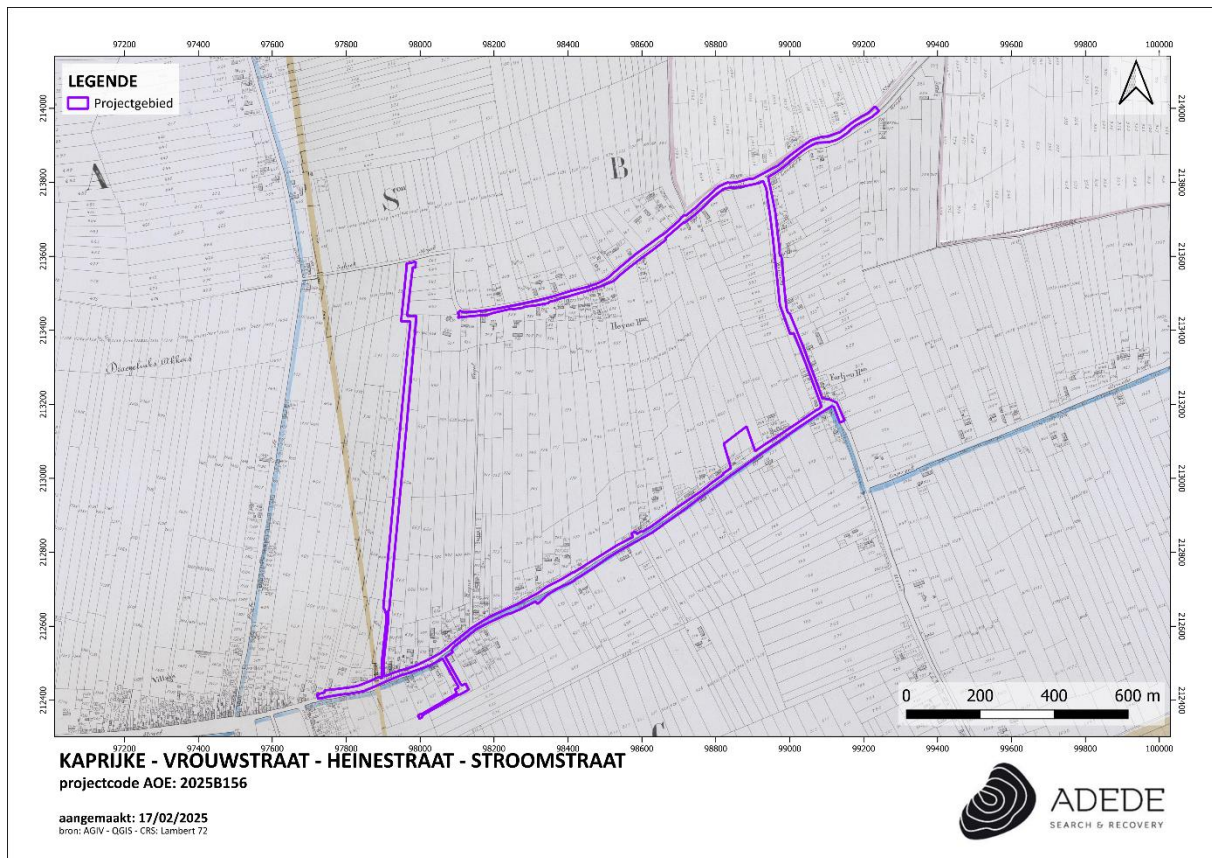
Vandermaelen toont wat meer detail dan de Atlas de Buurtwegen, zoals de benaming van straten en gehuchten. Vandermaelen toont de aanwezigheid van een steenbakkerij ten westen van het projectgebied.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.4 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp. Deze kaarten waren in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel gegevens over perceelsindeling, maar zonder detailwerking. Popp geeft geen nieuwe informatie in vergelijking met de vorige cartografische bronnen. De bouw van het station van Kaprijke gebeurde in 1871, na de optekening van deze Popp-kaart.

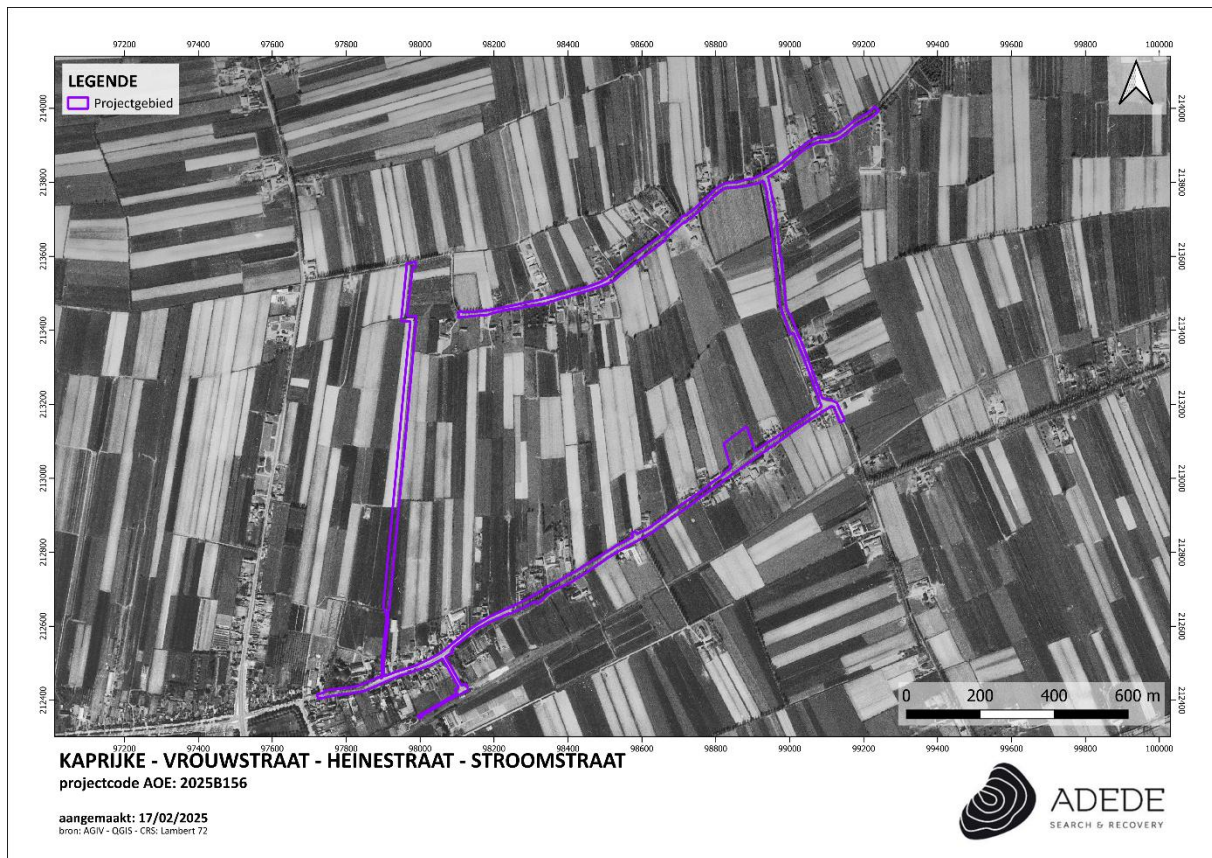

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.3 Luchtfoto 1971

De luchtfoto van 1971 komt al zeer dicht in de buurt van de huidige situatie. De stationsstraat, het bijhorende station en de spoorlijn zijn op de merken. Het station was toen al (sinds 1950) gesloten voor passagiers en (sinds 1965) voor goederenvervoer.

De werfzones binnen het projectgebied bevinden zich ter hoogte van landbouwgrond.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.4 Luchtfoto 1979-1990

Op de luchtfoto 1979-1990 is een totstandkoming van de huidige situatie vast te stellen. De aanwezige bebouwing zal niet veel meer uitbreiden.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.5 Luchtfoto 2024

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

6761⁵: De geplande werken omvatten de aanleg van een recreatief fietspad op een deel van de oude spoorwegbedding van spoorlijn 55A tussen de Wautersstraat in Kaprijke en de Dorpsstraat in Bassevelde, als onderdeel van een groter project om de volledige spoorlijn om te vormen tot fietspad. Deze spoorlijn, die 22,3 km lang was en van Zelzate naar Eeklo liep, werd in 1871 geopend en raakte eind jaren '60 buiten gebruik. De werken reiken tot 61 cm diep. Ook worden enkele grachten geprofileerd en het gebied grotendeels omheind. Historisch onderzoek suggereert dat het gebied voornamelijk uit landbouwgrond bestaat en dat verder onderzoek niet noodzakelijk is, aangezien dit geen nuttige kennis zal opleveren.

4759⁶: Op een terrein tussen de Expressweg, de Vaartstraat en de Wauterstraat te Kaprijke wordt de aanleg van een nieuw fietspad gepland. Het terrein waarop dit gepland wordt, bestaat uit landelijk gebied. Bij de werkzaamheden die met deze aanleg gepaard gaan, zal de ondergrond verstoord worden. Er werd in het kader van een archeologienota een bureauonderzoek gevoerd uit waaruit bleek dat de kans bestaat dat zich binnen de contouren van het plangebied archeologische resten bevinden. Een deel van de ondergrond werd echter reeds verstoord door de aanleg van de spoorwegbedding van de 55A-lijn in de 19de eeuw. Bovendien zijn de te verstoren zones eerder klein en smal, waardoor het niet binnen de verwachting ligt dat de resultaten binnen deze zones veel kennis over de bewoning in het verleden in de regio zal opleveren.

21951⁷: Er werd op het Plein van Kaprijke een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat het terrein sterk verstoord is, vooral in het westen, terwijl het oostelijke deel minder verstoringen vertoont. Vondsten dateren van de 18de tot 20ste eeuw. De resultaten bevestigen eerdere bevindingen dat verstoringen, soms tot 150cm diepte, het hele plangebied treffen. Archeologische sporen zijn niet aangetroffen, wat suggereert dat mogelijke archeologische waarden door menselijke ingrepen verdwenen zijn. Verder onderzoek is niet nodig, aangezien verstoringen tot grote diepte vrijwel al het archeologisch erfgoed hebben vernietigd. Hierdoor is de kans op nieuwe vondsten minimaal en zou extra onderzoek weinig waarde toevoegen.

1514⁸: Naar aanleiding van geplande werken riolerings- en wegenwerken in Kaprijke, Oost-Vlaanderen, werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, zonder veldwerk. Historisch gezien bevindt het projectgebied zich aan de rand van een centraal plein dat sinds de 12de eeuw een belangrijke handels- en ambachtsfunctie had. Door eerdere verstoringen, zoals de aanleg van wegen

⁵ Veraart, D., Vanhoutte, C., 2016, *Archeologienota Kaprijke Wauterstraat Bassevelde Dorp, Monument Vandekerckhove, Ingelmunster*

⁶ Verhaeghe, C., 2017, *Archeologienota Kaprijke-Assenede fietspad: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen, Bassevelde*

⁷ Van der Dooren, L., Schynkel, E., 2022, *Archeologienota Kaprijke, Plein, BAAC Vlaanderen, Bassevelde*

⁸ Van De Velde, S., Laloo, P., 2016, *Kaprijke - Plein, Zuidstraat, Paardenmarkt, GATE, Gent*

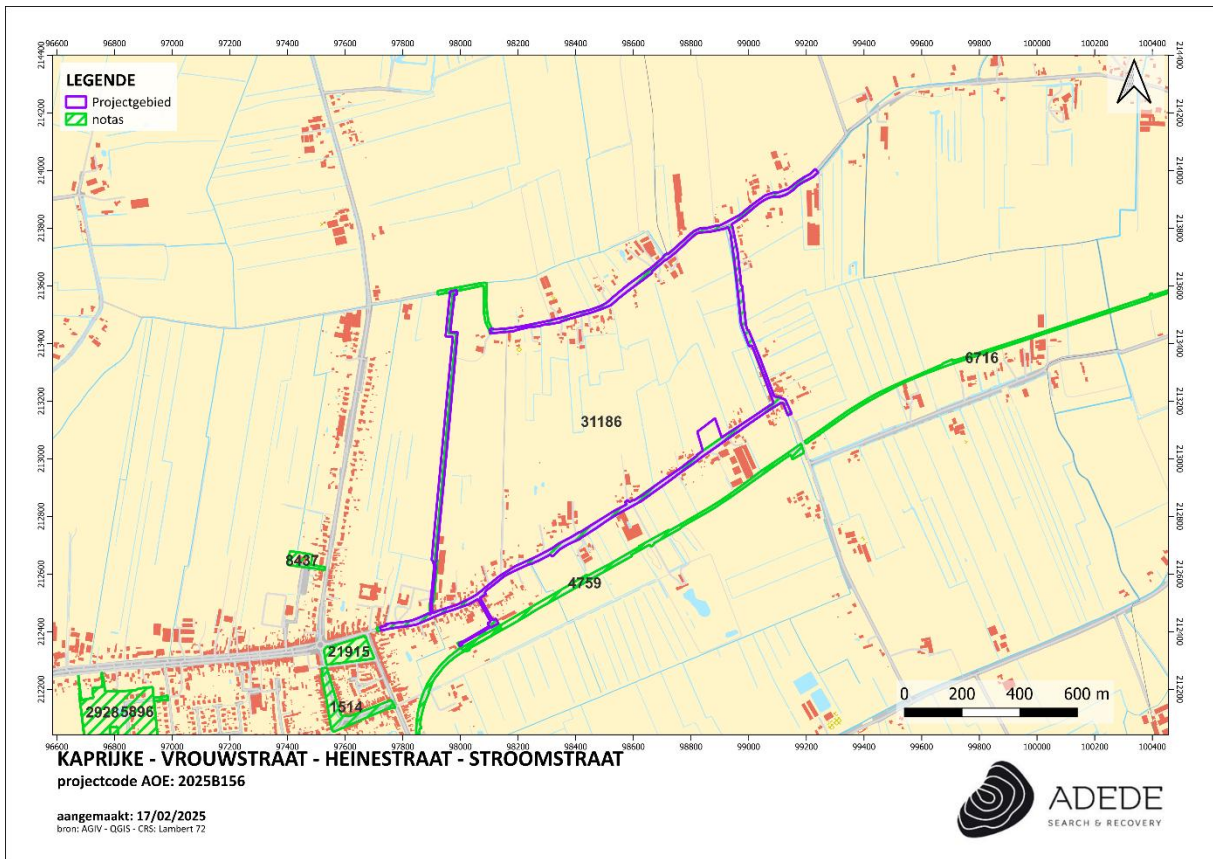
en rioleringen, is het archeologisch potentieel echter laag tot zeer laag. Daarom wordt vervolgonderzoek niet aanbevolen, aangezien de geplande werkzaamheden waarschijnlijk geen nieuwe archeologische vondsten zullen opleveren.

8437⁹: In het plangebied langs de Molenstraat in Kaprijke is een brandweerkazerne met een gemeenschapszone gepland, waarvoor een omgevingsvergunning en een archeologienota nodig zijn. Aangezien de bureaustudie geen duidelijkheid gaf over mogelijke archeologische vondsten, werd een proefsleuvenonderzoek aanbevolen. Door ontbrekende KLIP-plannen werd het sleuvenplan aangepast vanwege ontoegankelijke zones, met drie ingekorte sleuven en twee extra kleinere sleuven. Het onderzoek wees uit dat er geen archeologisch interessante sporen zijn, en alle aangetroffen sporen dateren uit de recente tijd. Daarom wordt verder archeologisch onderzoek als onnodig beschouwd, omdat het geen kenniswinst zal opleveren en de geplande bouwwerken geen archeologische sites zullen vernietigen.

5896¹⁰ (eindverslag ID 4627 en 2928): Op de percelen langs de Zuidstraat in Kaprijke wordt een verkaveling gepland waarvoor een verkavelingsvergunning vereist is en waarvoor een archeologienota diende opgesteld te worden. De eerste fase hiervan, het bureauonderzoek, kon geen uitsluitel bieden of er al dan niet een archeologische (artefacten)site binnen het projectgebied aanwezig was. Daarom werd een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject geadviseerd. Na de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er zich binnen vier zones binnen het projectgebied archeologisch interessante sporen en structuren bevinden. De aangetroffen sporen lijken op basis van het ingezamelde aardewerk en de aflijning, kleur en textuur van de vulling in de metaaltijden of de Romeinse periode te dateren. Andere periodes zijn evenwel niet uit te sluiten. Voor beide perioden mag een occupatiesite met allerlei bewoningssporen gebouwen, kuilen zeker één poel worden verwacht. Daarnaast werd in het noordelijke deel van het terrein een mogelijke, geïsoleerde grafstructuur onderscheiden. Ondanks het ontbreken van de oorspronkelijke bodem werd tijdens het proefsleuvenonderzoek duidelijk dat de voorkomende archeologische sporen vrij intact bewaard zijn. Bijgevolg is het potentieel op kenniswinst bij een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving groot, waardoor verder terreinonderzoek noodzakelijk is.

⁹ Heirman, F., Genbrugge, S., Hoorne, J., 2018, Kaprijke – Molenstraat, De Logi & Hoorne bvba, Adegem

¹⁰ Van Nuffel, J., Brant, R., Hoorne, J., 2017, Kaprijke-Zuidstraat, De Logi & Hoorne bvba, Adegem

Figuur 19. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.

3.4.2 CAI Indicatoren

Ter hoogte van het projectgebied zijn twee CAI-indicatoren te bemerken. Het gaat om de melding met ID 39413 en betreft een site met walgracht, zichtbaar op de Ferrariskaart. De oostelijke gracht lijkt ook samen te vallen met het zuidelijke stuk van de beek in het westen van het projectgebied die wordt geherprofileerd (O8317 Zuidakkerbeek).

De andere CAI-indicator die te bemerken is ter hoogte van het projectgebied is de melding met ID 39420. Het betreft een houten windmolen die ook zichtbaar is op de Ferrariskaart. Op basis van de Atlas der Buurtwegen wordt wel duidelijk dat deze zich niet ter hoogte van het projectgebied bevond, maar zo'n 20 meter ten noorden van de weg. De geplande werken vormen dus geen bedreiging voor eventuele ondergrondse sporen van deze molen.

Heel wat CAI-meldingen in de omgeving van het projectgebied zijn gesitueerd in de dorpskern van Kaprijke en zijn dan ook gelinkt aan de ontwikkeling van het dorp tijdens de middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijd. Het betreft o.a. sporen van de vroegere kerk, een windmolen, maar ook greppels en sporen van perceelsafbakening/indeling.

Sporen uit vroegere historische perioden bevinden zich op ruimere afstand. Dit houdt zeker niet in dat er voor de directe omgeving een lagere archeologische verwachting moet vooropgesteld worden wat archeologisch erfgoed uit deze perioden betreft. Dit lijkt eerder een gevolg te zijn van het weinig extensief archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied.

Deze sporen gaan terug tot de metaaltijden, IJzertijd, Romeinse periode en bevinden zich op ca. 850 meter van het projectgebied. Het betreft nederzettingssporen.

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
159446 ¹¹ Erfgoedonderzoek	800m NO	Nieuwe tijd	Site met walgracht.
39420 ¹² Erfgoedonderzoek	5m N	Nieuwe tijd	Houten windmolen.
216748 ¹³ Metaaldetectie	750m O	18 ^{de} eeuw	Versierde inhaakgesp, musketkogel, munt: Zeeuwse duit.
39413 ¹⁴ Erfgoedonderzoek	5m W	Nieuwe tijd	Site met walgracht.
32221 ¹⁵ Erfgoedonderzoek	1,2km NW	Nieuwe tijd	Hoeve.
980894 ¹⁶ Opgraving	1,2km NW	18 ^{de} , 19 ^{de} eeuw	Kelderstructuur, glazen objecten, kuilen, greppel.
224157 ¹⁷ Vooronderzoek	400m W	Nieuwste tijd	Recente kuilen, greppel- en grachtsegmenten.
211361 ¹⁸ Vooronderzoek	50m ZW	Nieuwste tijd	Recente afval en puinkuilen. De bodem was grotendeels afgegraven en verstoord.
984145 ¹⁹ Vooronderzoek	50m ZW	N.V.T.	Bodemverstoringen, geen resultaten.
39415 ²⁰ Erfgoedonderzoek	150m ZW	Nieuwe tijd	Windmolen in hout met walgracht.
980892 ²¹ Opgraving	200m ZW	Late middeleeuwen	Bij de opgravingen in 2020 werden muurresten aangetroffen die gelinkt kunnen worden aan de voormalige kerk, van voor 1787-1788.

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Hogevoorst 48 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159446> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Hogevoorst I [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39420> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Ooststraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216748> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Vrouwstraat 3 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39413> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Rijsselhof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32221> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Rysselhof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980894> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Molenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224157> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Dorp [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/211361> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Archeologisch vooronderzoek Kaprijke Plein [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/984145> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

²⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Plein I [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39415> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

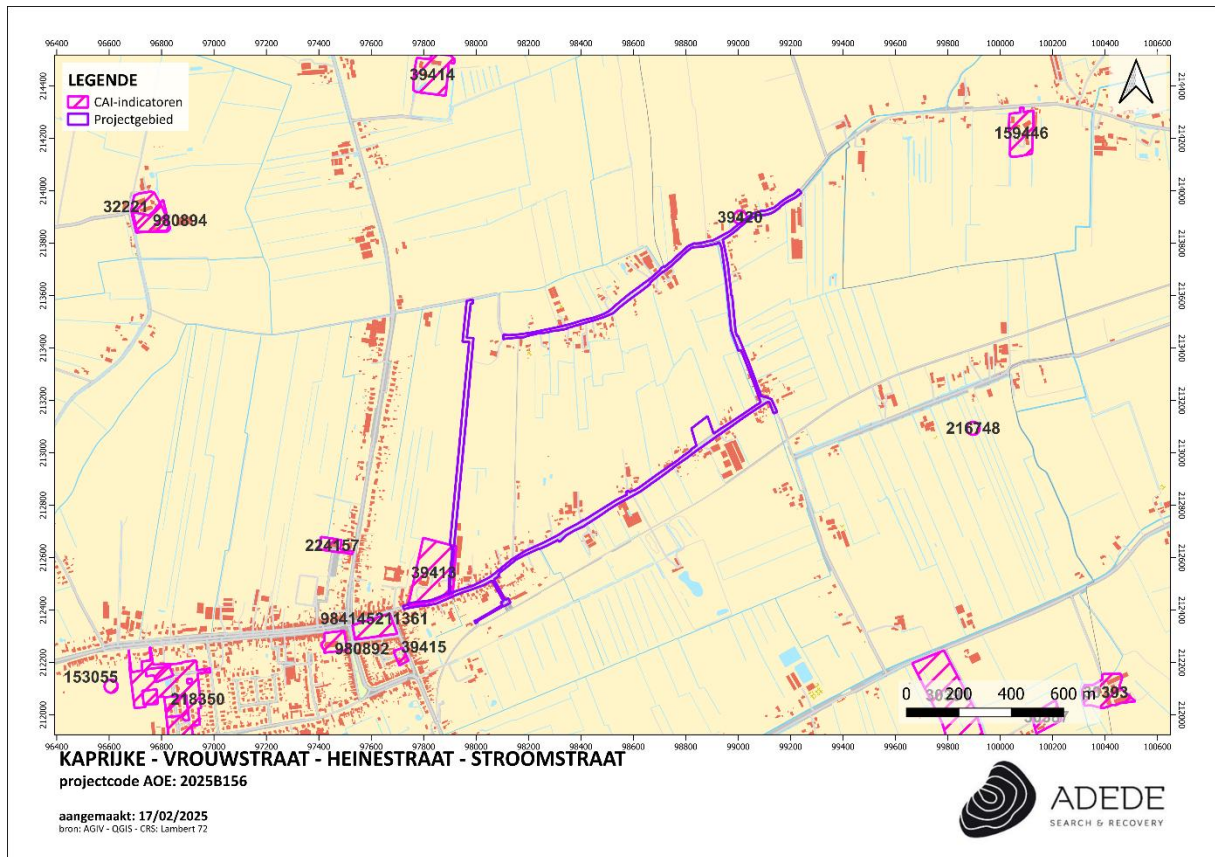
²¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart parochiekerk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980892> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

218350²² Vooronderzoek	850m ZW	Ijzertijd	Sporen en structuren van een occupatiesite uit de ijzertijd of de Romeinse tijd. Datering op basis van keramiek uit de sporen.
980949²³ Opgraving	850m ZW	Steentijden Metaaltijden Romeinse periode Middeleeuwen	Mesolithische sporen omvatten een microklingenkern en twee hardkuilen, gedateerd rond 8569-8297 v.Chr., die afwijken door roodverkleuring, wat duidt op in situ verbranding. IJzertijdsporen zijn beperkt, met weinig aardewerk en materiaal voor datering, waardoor een overzicht van de bewoningsstructuren moeilijk is. De Romeinse sporen zijn veel talrijker en diverser, met meerdere gebouwen en greppels die wijzen op een strakke indeling van het erf. Er zijn aanwijzingen voor een intensieve bezetting, hoewel sommige delen van de site onvoldoende opgegraven zijn om conclusies te trekken. Het landschap bestond uit halfopen bos en grasland, met pollenonderzoek dat wijst op intensief gebruik van bossen en graslanden voor vee. Na de Romeinse tijd lijkt het gebied onbewoond, met enkele middeleeuwse sporen en later vooral agrarisch gebruik. Hoewel bewoning uit deze periodes verwacht werd, blijft de continuïteit tussen de late ijzertijd en de Romeinse periode moeilijk te bewijzen, ondanks de vondst van huisplattengronden die mogelijk op een doorlopende bewoning wijzen.
153055²⁴ Luchtfotografie	900m ZW	Metaaltijden	Circulaire structuur.

²² Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Zuidstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/218350> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

²³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Voorstraat - Zuidstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980949> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

²⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Zuidstraat Circulaire structuur 440 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/153055> (geraadpleegd op 9 oktober 2024).

Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor wegenis-, riolerings- en waterwerken aan de Vrouwstraat, Stroomstraat, Heinestraat, Hogevorst en de Veldbeek te Kaprijke en Assenede werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

4.1 Bevindingen bureauonderzoek

Het projectgebied bevindt zich op het grondgebied van de gemeentes Kaprijke en Assenede, en omvat delen van de Vrouwstraat, Stroomstraat, Heinestraat en Hogevorst, alsook de Zuidakkerbeek en de Veldbeek. Het terrein strekt zich uit over een relatief vlak terrein van ca. 4m TAW. Het projectgebied bevindt zich in een waterrijke regio door de aanwezigheid van beken en afwateringskanalen. De bodem bestaat voornamelijk uit zandvarianten, wat typisch is voor de Vlaamse Zandstreek. Cartografische bronnen tonen aan dat het gebied voornamelijk een agrarische invulling kende, maar dat er toch al sinds de 18de eeuw significante bebouwing was langsheen de besproken straten. Deze bebouwing zal naar de moderne periode toe niet significant gaan uitbreiden. Het gaat vooral om hoeven en arbeiderswoningen, later gaat het om vrijstaande middenklassewoningen, zo tonen luchtfoto's aan.

4.2 Archeologische verwachting

Wat de verwachting naar steentijdarcheologie (artefactensites) betreft, kan voor het projectgebied geen uitgesproken verwachting naar voor worden geschoven. Het projectgebied bevindt zich in een zone met heel wat (weliswaar kleine) waterlopen in de omgeving, in een gebied met een in zuidelijke richting zwak oplopend reliëf. Door het ontbreken van extensief archeologisch onderzoek in de directe omgeving, is het moeilijk op basis van de CAI-meldingen een stelling in te nemen.

Een gelijkaardig besluit kan genomen worden sporen uit de Metaaltijden, Romeinse Periode en Vroege Middeleeuwen (sporensites). De landschappelijke ligging is niet van die aard dat er een uitgesproken verwachting naar voor kan geschoven worden, en het gebrek aan extensief archeologisch onderzoek in de omgeving laat ook niet toe gedegen uitspraken te doen op basis van de CAI-meldingen. Uit de historische situering (hoofdstuk 3.3.1.) blijkt wel dat Kaprijke teruggaat op een Gallo-Romeinse nederzetting die in de omgeving moest bestaan hebben.

Uit de historische situering (hoofdstuk 3.3.1.) blijkt dat het huidige Kaprijke teruggaat tot de 13de eeuw. Deze verhoogde mate aan menselijke activiteit vanaf deze periode kan mogelijks ook zijn sporen achtergelaten hebben binnen het projectgebied. De aard hiervan is echter niet zeker.

Uit de CAI-meldingen blijkt wel dat zeker in de Vroegmoderne periode de directe omgeving van het projectgebied verschillende ontwikkelingen kende zoals de bouw van molens, de verdere ontwikkeling van de dorpskern, e.d. Ook ter hoogte van het projectgebied toont deze ontwikkeling zich. De oostelijke gracht van een omwalde hoeve lijkt ook samen te vallen met het zuidelijke stuk van de beek in het westen van het projectgebied die wordt geherprofileerd (O8317 Zuidakkerbeek).

Vanaf de 18de eeuw is er kaartmateriaal ter beschikking om een archeologische verwachting naar voor te schuiven. De wegen binnen het projectgebied waren op dat moment al grotendeels in gebruik als weg. De werfzones zijn steeds in gebruik geweest als landbouwgrond.

Bovengenoemde archeologische verwachtingen per periode moeten ter hoogte van de wegen binnen het projectgebied echter tot een minimum herleid worden. Hier zal als gevolg van de aanleg van de weg zelf, riolering en allerhande nutsleidingen de bodem reeds in verregaande mate verstoord zijn.

4.3 Impact van de geplande werken

De geplande werken, waaronder wegenis-, riolerings- en waterwerken, zullen een verstoring van de bodem met zich meebrengen tot diepten van 0,2 tot 1,5 meter, afhankelijk van de specifieke ingreep. Deze diepte zou normaalgezien een impact hebben op een potentieel aanwezig bodemarchief. Desalniettemin zal door de aanwezigheid van bestaande riolering, nutsleidingen en wegverharding de bodem ter hoogte van de bestaande wegen reeds verstoord zijn.

Ter hoogte van de werfzone aan de Vrouwstraat worden verschillende maatregelen genomen om een behoud in situ te kunnen garanderen. In de eerste plaats wordt in ophoging gewerkt: het terrein wordt eerst opgehoogd met 30 cm zand ingepakt in geweven (versterkt) geotextiel. Hierboven komt nog geotextiel en 20 cm steenslag. Deze maatregelen zorgen ten tweede ook voor dat het risico op bodemcompactatie (wat een bedreiging voor het eventueel aanwezige bodemarchief zou inhouden) tot een minimum wordt herleid.

Ter hoogte van de Zuidakkerbeek (de beek tussen de Vrouwstraat en de Heinestraat) wordt wel een zone van ca. 10 meter breed gebruikt als werfzone. Hier worden geen bijkomende maatregelen genomen, dus hier geldt wel een risico op bodemcompactatie.

4.4 Potentieel tot kennisvermeerdering

De confrontatie van de geplande werken en het historisch kader van het projectgebied maken duidelijk dat het onderzoeken van het plangebied met hoge waarschijnlijkheid niet zal leiden tot nuttige kenniswinst. De geplande werken situeren zich immers ter hoogte van reeds verstoorde ondergrond door bestaande weg-, water- en nutsinfrastructuur.

Ter hoogte van de werfzone aan de Vrouwstraat zorgen de voorziene maatregelen er voor dat een behoud in situ kan verzekerd worden.

Waar nog geen verregaand verstoorde bodems verwacht worden, en waar de geplande werken een bedreiging kunnen vormen voor het eventueel aanwezige bodemarchief, is aan de werfzone rondom de Zuidakkerbeek. Het betreft hier echter een smalle zone (ca. 10 meter breed). Hier kan in principe wel een archeologisch onderzoek uitgevoerd worden. Echter betreft het hier zo een smalle zone waardoor eventuele onderzoeksresultaten ruimtelijke coherentie zullen missen om tot voldoende kenniswinst te leiden. Een onderzoek in zo smalle zone valt dan ook niet te verantwoorden vanuit kosten-baten perspectief.

4.5 Afweging noodzaak vervolgonderzoek

Op basis van de reeds verstoorde bodems ter hoogte van de wegen binnen het projectgebied, de smalle vorm van het grootste deel van het projectgebied (waardoor bij verder onderzoek weinig perspectief op kenniswinst wordt geboden) en de voorziene maatregelen om een behoud in situ te garanderen ter hoogte van de werfzone aan de Vrouwstraat, lijkt verder onderzoek op geen enkele locatie binnen het projectgebied te verantwoorden.

Derhalve acht ADEDE bv verder archeologisch onderzoek dan ook niet nodig. Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplecht. Eventuele toevalsvondsten dienen steeds gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

5 Bibliografie

5.1 Websites

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://loket.onroenderfgoed.be>

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.cartesius.be>

<http://www.geopunt.be>

<https://www.geoportaal.be>

<https://vlaanderen.be>

<https://ngi.be>

5.2 Literatuur

Buyck, R. 2002, *Kaprijke. Van middeleeuwse stad tot hedendaags agrarisch dorp (1240 - 2000)*, Graficom, Lembeke.

Buyck, R., 1991, *De Heren van Kaprijke en Heine in Appeltjes Van Het Meetjesland: Jaarboek van het Heemkundig Genootschap van het Meetjesland Nr. 42*, Maldegem.

De Potter, F., 1872, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. tweede reeks: Arrondissement Eekloo: Kaprijke, Kluizen, St.-Laureins, Lembeke, Maldegem, Ste-Margriete, Annoot-Braeckman*, Gent.

Heirman, F., Genbrugge, S., Hoorne, J., 2018, *Kaprijke – Molenstraat*, De Logi & Hoorne bvba, Adegem.

Van De Velde, S., Lalo, P., 2016, *Kaprijke - Plein, Zuidstraat, Paardenmarkt*, GATE, Gent.

Van der Dooren, L., Schynkel, E., 2022, *Archeologienota Kaprijke, Plein*, BAAC Vlaanderen, Bassevelde.

Van Nuffel, J., Brant, R., Hoorne, J., 2017, *Kaprijke-Zuidstraat*, De Logi & Hoorne bvba, Adegem.

Veraart, D., Vanhoutte, C., 2016, *Archeologienota Kaprijke Wauterstraat Bassevelde Dorp*, Monument Vandekerckhove, Ingelmunster.

Verhaeghe, C., 2017, *Archeologienota Kaprijke-Assenede fietspad: Verslag van Resultaten*, BAAC Vlaanderen, Bassevelde.

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Het projectgebied van nota met ID 31186 (in blauw) vs de huidige contour	- 9 -
Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 23 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).....	- 24 -
Figuur 3. Hoogeprofiel van het projectgebied.	- 24 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 25 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 26 -

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 29 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 30 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 31 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 32 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 33 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 37 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 38 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 39 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 40 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 41 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 42 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.	- 43 -
Figuur 17. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.	- 46 -
Figuur 18. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 50 -